

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет податкової справи, обліку та аудиту
Кафедра економічної політики, маркетингу та бізнес-аналітики

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему "Активізація зовнішньоекономічної діяльності регіону в умовах
єврорегіонального співробітництва
(на прикладі Київського регіону)"

здобувача вищої освіти другого
(магістерського) рівня, II курсу,
групи ЕМРМз -24-1
спеціальності 051 "Економіка",
освітньої програми "Економіка міста
та регіону"

(підпис)

Деркача Віталія Леонідовича
(прізвище, ім'я, по батькові)

Науковий керівник:

(підпис)

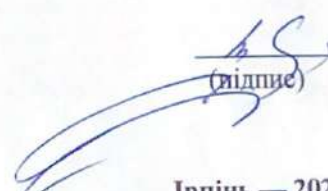
Максименко Іван Андрійович
к.філос. наук, доцент

Керівник освітньо-професійної програми:

(підпис)

Скорик Марина Олегівна
к.е.н., доцент

Допущено до захисту за рішенням кафедри економічної політики, маркетингу та
бізнес-аналітики, протокол від "12" 01 2026 р. № 4

(підпис)

Паянок Тетяна Миколаївна
к.е.н., доцент

Ірпінь — 2026

Ресстрація № 88 22.01.2026р. Охріменко
номер дата підпис завідувача лабораторії кафедри

Результат перевірки до захисту 20.01.26
до захисту дата ініціали, прізвище наукового керівника
на доопрацювання

Результати захисту 91 5.02.26р.
оцінка дата захисту

Голова комісії [підпис] Охріменко Ч. В.
підпис ініціали, прізвище

Члени комісії: [підпис] Скорик М. О.
підпис ініціали, прізвище

БС Паяжак Т. М.
підпис ініціали, прізвище

[підпис] Юр'єва Т. Б.
підпис ініціали, прізвище

БЛАНК ОЦІНЮВАННЯ ВИПУСКНОЇ РОБОТИ

Об'єкти контролю	Діапазон оцінки в балах	Фактична кількість балів	Примітки	Дата, П.І.П.: керівника, голови комісії, членів комісії, секретаря, (підписи)
ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ КЕРІВНИКОМ ТА РЕЦЕНЗЕНТОМ				
1. Зміст випускної роботи (якість теоретичного матеріалу, його зв'язок з практичним, вміння представляти матеріал в логічній послідовності, наявність висновків та пропозицій)	від 0 до 30	28		Максименко Іван Анатолійович
2. Дотримання вимог щодо оформлення	від 0 до 10	8		
3. Вчасне виконання роботи на всіх етапах у встановлені кафедрою терміни	від 0 до 5	5		
4. Рецензент	від 0 до 5	5		
РАЗОМ БАЛІВ	від 0 до 50	46		
ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ КОМІСІЄЮ ПО ЗАХИСТУ				
1. Доповідь	від 0 до 10	10		
2. Роздатковий матеріал	від 0 до 5	5		
3. Знання теоретичного та практичного матеріалу, вміння відповідати на запитання	від 0 до 25	20		
4. Апробація (участь у конференціях)	від 0 до 10	10		
РАЗОМ БАЛІВ	від 0 до 50	45		
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ	від 0 до 100	91		

ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТА ШКАЛИ ЄКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	Дата	П.І.П.: голови, членів комісії, секретаря, (підпис)
91	A	5	5.02.2026р.	Охріменко І.В. Скочко А.І. Лаврик Т.І. Торєва Т.І. Пилипчук М.М.

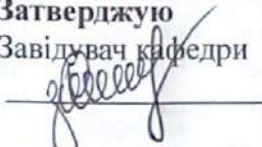
Правила переведення оцінок до національної шкали та шкали ЄКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
80-89	B	4 (добре)
70-79	C	
60-69	D	3 (задовільно)
50-59	E	
35-49	FX	2 (незадовільно)

**МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет податкової справи, обліку та аудиту
Кафедра економічної політики та сталого розвитку
Спеціальність 051 «Економіка»
Освітньо-професійна програма «Економіка міста та регіону»

Затверджую
Завідувач кафедри

 М. О. Скорик

**Завдання на кваліфікаційну роботу
здобувачу вищої освіти
Деркача Віталія Леонідовича**

1. Тема кваліфікаційної роботи: «Активізація зовнішньоекономічної діяльності регіону в умовах єврорегіонального співробітництва (на прикладі Київського регіону)».

Затверджена наказом ректором від 02.12.2024 № 1798

2. Строк здачі закінченої роботи 20.01.2026 року.

3. Цільова установка - обґрунтування теоретичних та практичних засад щодо активізації зовнішньоекономічної діяльності регіону в умовах євро- регіонального співробітництва (на прикладі Київського регіону).

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження науково-методологічних основ організаційно-економічного забезпечення активізації ЗЕД регіону, зокрема Київського регіону, в умовах єврорегіонального співробітництва як у науковому, так і в прикладному аспектах.

Предмет дослідження - теоретичні, методичні та практичні засади активізації ЗЕД Київського регіону в умовах єврорегіонального співробітництва.

База дослідження Київський регіон.

4. Вихідні дані до роботи: законодавчі та нормативні акти, результати наукових досліджень вітчизняних і зарубіжних учених, дані офіційної статистики, статистична звітність по Київській області.

5. Перелік графічного матеріалу - 2 рисунки і 8 таблиць.

6. Зміст кваліфікаційної роботи: РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ СПОСОБІВ СТИМУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ РЕГІОНУ В УМОВАХ ЄВРОРЕГІОНАЛЬНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА. Підходи до визначення понять “регіон”, “єврорегіон”, “Київський регіон”, “єврорегіональне співробітництво”. 1.2. Способи стимулювання зовнішньоекономічної діяльності регіону в умовах єврорегіонального співробітництва.

РОЗДІЛ 2. ЕКОНОМІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ. 2.1. Структура економіки Київської області. 2.2. Зовнішньоекономічна діяльність Київської області. РОЗДІЛ 3. РОЗВИТОК МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ. Результати виконання “Програми розвитку міжнародного співробітництва Київської області на 2022 – 2025 роки”. 3.2. Аналіз “Програми розвитку міжнародного співробітництва Київської області на 2026 – 2027 роки”. ВИСНОВКИ. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ. ДОДАТКИ.

7. Календарний план виконання роботи.

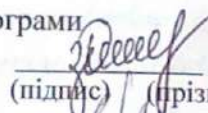
№ п.п.	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	
		За планом	Фактично
1.	Вибір теми, вивчення літературних джерел і складання плану роботи	До 23.10.2025	23.10.25
2.	Підготовка першого розділу роботи та подання керівнику	До 15.04.2025	15.04.25
3.	Підготовка другого розділу роботи та подання керівнику	До 28.06.2025	28.06.25
4.	Підготовка третього розділу роботи та подання керівнику	До 25.11.2025	25.11.25
5.	Доопрацювання роботи з урахуванням зауважень керівника	До 10.01.2026	10.01.26
6.	Перевірка на плагіат та отримання відгуку керівника роботи	До 20.01.2026	20.01.26
7.	Попередній захист	22.01.2026	22.01.26
8.	Допуск роботи зав. кафедрою до захисту	24.01.2026	24.01.26
9.	Захист роботи	10.02.2026	05.02.26

8. Дата видачі завдання 23.10.2025 р

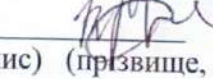
9. Керівник кваліфікаційної роботи

 Максименко І. А.
(підпис) (прізвище, ініціали)

10. Керівник освітньо-професійної програми

 Скорик М. О.
(підпис) (прізвище, ініціали)

11. Завдання до виконання отримав

 Деркач В. Л.
(підпис) (прізвище, ініціали)

АНОТАЦІЯ

Тема кваліфікаційної роботи: “Активізація зовнішньоекономічної діяльності регіону в умовах єврорегіонального співробітництва (на прикладі Київського регіону)”

Мета кваліфікаційної роботи полягає у дослідженні науково-методологічних основ організаційно-економічного забезпечення активізації ЗЕД регіону, зокрема Київського регіону.

Завданнями роботи є:

- розкрити підходи до визначення понять “регіон”, “єврорегіон”, “Київський регіон”, “зовнішньоекономічна діяльність регіону” “єврорегіональне співробітництво”;
- узагальнити способи стимулювання зовнішньоекономічної діяльності регіону в умовах єврорегіонального співробітництва;
- здійснити оцінку економічного потенціалу Київського регіону;
- розглянути результати виконання “Програми розвитку міжнародного співробітництва Київської області на 2022–2027 роки” ;
- проаналізувати “Програму розвитку міжнародного співробітництва Київської області на 2026 – 2027 роки” .

Об’єкт дослідження - процеси активізації ЗЕД Київської області в умовах єврорегіонального співробітництва.

Предмет дослідження - теоретичні, методичні та практичні засади активізації ЗЕД Київського регіону в умовах єврорегіонального співробітництва.

База дослідження - Київська область.

За результатами дослідження у кваліфікаційній роботі сформульовані положення, висновки, пропозиції щодо активізації ЗЕД Київського регіону в умовах єврорегіонального співробітництва.

Науково-практична значимість одержаних результатів полягає у можливості їх використання для прийняття практичних рішень керівниками й спеціалістами, органами державного й регіонального управління, місцевого самоврядування для опрацювання напрямів активізації ЗОД в регіоні.

Результати теоретичного дослідження, представлені у даній кваліфікаційній роботі, можуть бути використані в освітньому процесі Державного податкового університету при створенні методичних розробок з дисципліни “Економіка територіальної громади”.

Робота містить 82 сторінки основного тексту, 8 таблиць, 2 рисунки, список використаних джерел - 56 найменувань, а також 4 додатки.

Ключові слова: регіон, єврорегіон, зовнішньоекономічна діяльність регіону, єврорегіональне співробітництво.

Рік виконання кваліфікаційної роботи 2025, рік захисту - 2026.

ABSTRACT

Thesis Topic: "Activation of the Region's Foreign Economic Activity in the Context of Euroregional Cooperation (Case Study of the Kyiv Region)"

The purpose of the thesis is to investigate the scientific and methodological foundations of the organizational and economic support for activating the foreign economic activity (FEA) of a region, specifically focusing on the Kyiv region.

The *objectives* of the study are:

- to clarify approaches to defining the concepts of "region," "Euroregion," "Kyiv region," "regional foreign economic activity," and "Euroregional cooperation";
- to summarize methods for stimulating regional foreign economic activity within the framework of Euroregional cooperation;
- to conduct an assessment of the economic potential of the Kyiv region;
- to review the implementation results of the "Program for the Development of International Cooperation of the Kyiv Region for 2022–2027";
- to analyze the "Program for the Development of International Cooperation of the Kyiv Region for 2026–2027."

Object of research: The processes of activating the foreign economic activity of the Kyiv region in the context of Euroregional cooperation.

Subject of research: Theoretical, methodological, and practical principles for activating the foreign economic activity of the Kyiv region under Euroregional cooperation.

Research base: Kyiv region.

Based on the research results, the thesis formulates provisions, conclusions, and proposals regarding the activation of the Kyiv region's foreign economic activity in the context of Euroregional cooperation.

The scientific and practical significance of the results lies in the possibility of their use by managers, specialists, state and regional authorities, and local self-government bodies to develop strategies for activating foreign economic activity in the region.

The theoretical findings presented in this thesis can be utilized in the educational process at the State Tax University for developing methodological materials for the discipline "Economy of the Territorial Community."

The work contains: 82 pages of main text, 8 tables, 2 figures, a list of 56 references, and 4 appendices.

Keywords: region, Euroregion, regional foreign economic activity, Euroregional cooperation.

Year of completion: 2025; *Year of defense:* 2026.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ СПОСОБІВ СТИМУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ РЕГІОНУ В УМОВАХ ЄВРОРЕГІОНАЛЬНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА.....	11
1.1. Підходи до визначення понять “регіон”, “єврорегіон”, “Київський регіон”, “єврорегіональне співробітництво”.....	11
1.2. Способи стимулювання зовнішньоекономічної діяльності регіону в умовах єврорегіонального співробітництва.....	19
РОЗДІЛ 2. ЕКОНОМІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	36
2.1. Структура економіки Київської області.....	36
2.2. Зовнішньоекономічна діяльність Київської області.....	43
РОЗДІЛ 3. РОЗВИТОК МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	49
3.1. Результати виконання “Програми розвитку міжнародного співробітництва Київської області на 2022 – 2025 роки”	49
3.2. Аналіз “Програми розвитку міжнародного співробітництва Київської області на 2026 – 2027 роки”	63
ВИСНОВКИ.....	74
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	77
ДОДАТКИ.....	83

ВСТУП

Повномасштабна російська агресія проти України розпочалася у лютому 2022 року бойовими діями та окупацією зокрема і північної частини Київської області. Хоча на території Київщини активна фаза війни тривала відносно недовго (до березня 2022 року), але масштаби демографічних, економічних, інфраструктурних витрат, руйнування житла та об'єктів соціального призначення у регіоні неможливо подолати протягом майже трьох років. Адже наземна війна триває на Сході і Півдні України, а постійні повітряні атаки ворога завдають руйнувань по всій території країни. Більше того, вкрай важко прогнозувати розвиток подій на фронті, а відтак - і в національній економіці, через непередбачуваність зовнішніх факторів, визначальних для української Перемоги.

За таких умов та з урахуванням обмеженості бюджетних ресурсів, підготовка планувальних документів (тобто визначення пріоритетів) є необхідною умовою для виживання та відновлення. На національному рівні за підтримки міжнародних партнерів Уряд України у 2025 році підготував низку рамкових документів.

Суттєвим важелем прискорення соціально-економічного розвитку України та її регіонів, засобом реалізації євроінтеграційних орієнтирів є зовнішньоекономічні зв'язки. В умовах обмеженості ресурсів і фінансових можливостей принципового значення набуває посилення співпраці з країнами-членами ЄС, що містить додатковий потенціал для активізації зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД) регіонів, поглиблює соціально-економічні зв'язки між ними, надає їм рис сталості та орієнтації на підвищення якості життя населення.

Соціально-економічне зростання й поліпшення інвестиційної привабливості регіонів України значною мірою залежить від визначення стратегічних орієнтирів налагодження зовнішньоекономічних зв'язків із урахуванням досвіду єврорегіонального співробітництва країн ЄС. Це засвідчує потребу теоретико-методичного обґрунтування концептуальних

засад формування механізму активізації ЗЕД, запровадження ефективних форм єврорегіональної співпраці.

Мета кваліфікаційної роботи полягає у дослідженні науково-методологічних основ організаційно-економічного забезпечення активізації ЗЕД регіону, зокрема Київського регіону, окреслених проблем зумовила вибір теми в умовах єврорегіонального співробітництва як у науковому, так і в прикладному аспектах. Науково-теоретична та практична значимість окреслених проблем зумовила вибір теми кваліфікаційної роботи.

Досягнення поставленої мети зумовило потребу виконання таких завдань:

- розкрити підходи до визначення понять “регіон”, “єврорегіон”, “Київський регіон”, “зовнішньоекономічна діяльність регіону” “єврорегіональне співробітництво”;
- узагальнити способи стимулювання зовнішньоекономічної діяльності регіону в умовах єврорегіонального співробітництва;
- здійснити оцінку економічного потенціалу Київського регіону;
- розглянути результати виконання “Програми розвитку міжнародного співробітництва Київської області на 2022 – 2027 роки” та результати її виконання.
- проаналізувати “Програму розвитку міжнародного співробітництва Київської області на 2026 – 2027 роки” .

Об’єкт дослідження - процеси активізації ЗЕД Київської області в умовах єврорегіонального співробітництва.

Предмет дослідження - теоретичні, методичні та практичні засади активізації ЗЕД Київського регіону в умовах єврорегіонального співробітництва.

Методи дослідження. Методологічні засади дослідження ЗЕД регіону ґрунтуються на фундаментальних положеннях сучасної економічної теорії, теоріях розвитку продуктивних сил і регіональної економіки, ЗЕД, транскордонного співробітництва європейської інтеграції тощо. Розроблення

теоретико-методичних та прикладних засад ЗЕД регіону реалізовано на основі системного підходу, що дав змогу комплексно розглянути механізм активізації ЗЕД у контексті єврорегіонального співробітництва як цілісну систему взаємопов'язаних і взаємодовнюючих принципів, методів та інструментів налагодження зовнішньоекономічних зв'язків у регіоні.

У процесі дослідження використано загальноприйняті в економічній науці методи: монографічний, системно-структурний, абстрактно-логічний, аналізу й синтезу, порівняння, структурно-функціональний, економіко-статистичний, узагальнення тощо.

Інформаційною базою дослідження є результати наукових досліджень вітчизняних і зарубіжних вчених, нормативно-правові акти України, документи Київської обласної ради та Київської обласної державної адміністрації тощо.

Практичне значення: результати роботи можуть бути застосовані органами місцевого самоврядування задля врегулювання проблем ЗЕД.

Апробація результатів дослідження. Основні положення роботи апробовано на XXI Всеукраїнській науково-практичній конференції “Обліково-аналітичні й статистичні методи та моделі в оподаткуванні, бізнесі, економіці”. Секція 4. Сталий розвиток міст та регіонів України в умовах євроінтеграції. Тези доповіді: “Досвід Київської області з активізації зовнішньоекономічної діяльності в умовах єврорегіонального співробітництва

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, загальним обсягом 88 сторінок основного тексту, а також з 8 таблиць, 2 рисунків, список використаних джерел містить 56 найменувань, 4 додатки.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ СПОСОБІВ СТИМУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ РЕГІОНУ В УМОВАХ ЄВРОРЕГІОНАЛЬНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

1.1. Підходи до визначення понять “регіон”, “єврорегіон”, “Київський регіон”, “єврорегіональне співробітництво”.

Словник української мови визначає регіон як певну територіальну одиницю (район, область, зону), що відрізняється від інших специфічними рисами, а походження слова походить від латинського "regio", що означає "область" або "район"[1].

Енциклопедичний словник дає таке визначення поняття «регіон» (лат. “regio” – «країна, область») – певна територія, що володіє цілісністю і взаємозв’язком її складових елементів, а також це слово використовується в значенні територіальної одиниці держави [2].

Київська область – це регіон у північному центрі України, утворений 27 лютого 1932 року, що оперізує столицю України місто Київ, яке до складу області не входить. Вона характеризується помірно континентальним кліматом, розташована переважно на горбкуватій рівнині в межах Полісся та Лісостепу, а її основна водна артерія – ріка Дніпро [3] .

Київщина - історично-етнографічна частина України, яка початково включала в себе центральні і північні області України з центром в Києві, себто лише правий берег Середньої Наддніпрянщини. Лівобережна частина області розташована у Придніпровській низовині, правобережна частково у Поліській низовині та у Придніпровській височині. В сучасному контексті слово *Київщина* часто позначає Київську область, а Київська область - Київський регіон [3].

Існує декілька трактувань визначення регіону, причому регіон далеко не завжди виступає як територіальна одиниця держави.

У рамках *географічного* трактування регіон визначається як район, велика ділянка суші, частина земної поверхні із спеціальними фізико-

географічними параметрами, географічна одиниця, визначена географічними кордонами [4].

З економічної точки зору під регіоном розуміють частину території, де існує система зв'язку між господарськими суб'єктами, підсистему всього соціально-економічного комплексу країни, складний територіально-економічний комплекс зі своєю структурою зв'язку із зовнішнім і внутрішнім середовищем [4].

Соціально-політичне трактування регіону показує регіон як соціально-територіальну спільність, тобто сукупність соціальних, економічних, політичних чинників розвитку території. Сюди входить цілий набір характеристик, таких як, зокрема, етнічний склад населення, трудові ресурси, соціальна інфраструктура, соціально-психологічний клімат, політичні аспекти розвитку регіону, культурні чинники [4, 5].

У вузькому розумінні під терміном «регіон» розуміють адміністративно-територіальну одиницю (АТО) окремих держав, межі яких є переважно продуктом політичних рішень. У такому контексті поняття «регіон» має три виміри: 1) макрорегіони – групи сусідніх областей, об'єднаних спільністю історично-географічних чинників, ресурсів, структури й організації господарства; 2) мезорегіони, що загалом відповідають території області; 3) мікрорегіони, кожен з яких є своєрідною природно-економічною, етносоціальною частиною області [4].

У широкому розумінні регіоном вважається: умовно виділений простір, що відрізняється від прилеглої території природними або набутими властивостями (наприклад, Карпатський регіон); окремі історично-етнографічні територіальні комплекси, які, як правило, не збігаються із сучасними адміністративно-територіальними утвореннями (наприклад, Волинь, Галичина, Гуцульщина, Лемківщина, Поділля, Слобожанщина); широкі міждержавні територіальні масиви, що відрізняються певною спільністю своєї історичної долі, своєрідним національно-етнічним складом, культурно-конфесійними чи

політичними ознаками (наприклад, Альпійський регіон, Балкани, Прибалтика, Скандинавія, Закавказзя) [4,5].

Теоретиками і практиками категорія «регіон» розглядається з різних позицій, переважно «нормативних» (ґрунтуються на суто адміністративних принципах поділу) чи «аналітичних» (групування певних територіальних зон зі схожими або взаємодоповнюваними характеристиками) [4].

Для розробки і реалізації державної регіональної політики регіони виділяються на різних територіальних рівнях:

1) наднаціональні простори континентального і субконтинентального типів – *мегарегіони*;

2) група сусідніх областей, об'єднаних загальним географічним положенням, однаковими природними умовами і ресурсами, єдиних за історично-географічними передумовами, за розміщенням населення, за структурою і спеціалізацією господарства, за переліком природоохоронних та екологічних проблем – *макрорегіони*;

3) адміністративно-територіальні одиниці, тобто області, краю, провінції – *мезорегіони*;

4) своєрідні за своїми природно-економічними, етнонаціональними та іншими ознаками частини адміністративно-територіальних одиниць – *мікрорегіони*. Цей підхід найбільш близький до єдиної узгодженої системи розподілу Європейського Союзу, введеної на початку 70-х рр. XX ст. Євростатом і Європейською Комісією як Номенклатура статистичних територіальних одиниць (NATS) [4].

Класифікація NATS складається з трьох регіональних рівнів, в яких встановлені мінімальні і максимальні пороги для середнього розміру регіонів відповідно до чисельності населення регіону (табл. 1).

Таблиця 1.

Класифікація NATS відповідно до чисельності населення [4]

Рівень	Чисельність населення	
	мінімальна	максимальна
NATS 1	3 000 000	7 000 000
NATS 2	800 000	3 000 000
NATS 3	150 000	800 000

Таблиця 2.

Закордонні визначення поняття “регіон” [4].

№ п/п	Автор визначення	Сутність визначення
1.	Європейський парламент	Регіон — це територіальна цілісність, яка розглядається з географічної точки зору, або чітко окреслена територіальна організація, де населення має специфічну ідентичність, яка направлена на стимулювання та розвиток культурної, економічної та соціальної сфери.
2.	Асоціація європейських регіонів	Регіон — це територіальне утворення, встановлене, згідно з законодавством, на рівні, який є безпосередньо нижчим після державного і наділене правом політичного самоврядування. Регіон визнається національною конституцією або законодавством, яке гарантує його автономією самобутність, владні повноваження та організаційну структуру.
3.	Французький дослідник Жан Лабасе	Регіон — це певна функціональна цілісність, яка є сферою для центру(найчастіше це велике місто, яке є джерелом інформації, місцем нагромадження товарів, організації праці та споживання, де пропонують послуги).
4.	Представники польської школи	Регіон — це безпосередньо підпорядкована центральному рівню територіальна одиниця, яка має політичне представництво.

У сучасних наукових джерелах під поняттям «регіон» розуміються різноманітні просторові системи різних масштабів – від групи держав до невеликих за площею адміністративно-територіальних одиниць, а дискусії стосовно розуміння сутності регіону як наукової категорії тривають, активізуючись останніми роками. В межах доктрини європейського інтегрального федералізму регіон визначається як «надтермін», що характеризується такими ознаками, як спільна територія, спільне населення, спільна історія, спільність природних умов, спільність проблем, які вирішуються.

Залежно від наявних адміністративно-територіальних одиниць можна виділити такі види регіонів:

1) регіон – це адміністративна одиниця субнаціонального рівня, яка має чітко визначені кордони, знаходиться в ієрархічній системі державного управління, на неї поширюється дія одного кола нормативно-правових актів;

2) регіон – це неадміністративна територіальна одиниця субнаціонального рівня. Йдеться про кілька областей, наприклад, Карпатський регіон, який, на думку більшості регіоналістів, об'єднує Львівську, ІваноФранківську, Чернівецьку та Закарпатську області. Різновидом такого регіону може бути регіон, який включає частини адміністративно-територіальних одиниць, наприклад, регіон гірських Карпат, який об'єднував би гірські населені пункти вказаних областей, які підпадають під дію закону «Про статус гірських населених пунктів». В такому розумінні регіон також має чітко визначені територіальні межі, але його кордони не співпадають з кордонами адміністративно-територіальних одиниць (областей та районів).

3) регіон – це територія, на якій реалізується (чи може бути реалізована) певна програма. Такий регіон має досить не чіткі характеристики, зокрема територіальні, як правило, вказується тільки на його центр, а кордони можуть бути розмиті. Такий регіон існує в багатьох адміністративно-правових системах, а управління здійснюється в неадміністративних формах. Наприклад,

рекреаційний регіон Українських Карпат; 4) регіон, частина якого знаходиться за межами території, а отже, і юрисдикції України (так звані єврорегіони) [4].

Поліваріантність поняття «регіон» обумовила різноманітність підходів до його класифікації. Однак найприйнятнішою вважається класифікація, побудована за такими ознаками, як рівень економічного розвитку, наявний стан фінансів, соціальне та природне середовище, географічні та природні характеристики.

Перша класифікаційна ознака – рівень економічного розвитку – обумовлює поділ регіонів на високорозвинені регіони; регіони, що формуються та розвиваються; слаборозвинені регіони.

Друга класифікаційна ознака – наявний стан фінансів, соціального та природного середовища – конкретизується через такі показники: розвиненість ринкових відносин; кризовий стан у певній сфері господарства регіону; депресія усього господарського комплексу, окремих галузей чи сфер життя населення.

Третя класифікаційна ознака – географічні та природні особливості – обумовлює поділ регіонів на традиційно відсталі; депресивні; традиційно розвинені (індустріальні, індустріально-аграрні, аграрні, сировинні); регіони, що мають ресурси загальнодержавного значення або програмно розвиваються. Водночас необхідно зазначити, що, незалежно від різноманітності видів регіонів та їх класифікації, усі названі підсистеми у своєму розвитку повинні підпорядковуватися єдиній меті – задоволенню матеріальних і духовних потреб населення регіону за збереження природного середовища [4,с.13], систематизація наявних підходів до розкриття змісту поняття «регіон» показала, що, незважаючи на значну кількість проведених досліджень щодо вивчення змісту цього поняття, серед вчених немає єдиної думки про трактування цього терміна. Аналізуючи підходи і відповідні їм визначення поняття «регіон», можна побачити, що головним недоліком більшості з них є те, що кожен підхід визначає це поняття лише з однієї точки зору. В наявних соціально-економічних

умовах з урахуванням основ концепції стійкого розвитку найбільш комплексним і перспективним підходом до визначення поняття «регіон» є системний підхід, в контексті якого регіон розглядається як єдина природно-соціально-економічна система [4, 5, 6].

“Єврорегіон” - організаційна юридично закріплена форма транскордонного регіонального співробітництва між територіальними громадами та/або органами державної влади прикордонних регіонів кількох держав зі спільним кордоном. Утворення єврорегіону є засобом активізації транскордонного діалогу держав-сусідів, формою пошуку ефективних шляхів співпраці самоврядних одиниць по різні боки кордонів.

Єврорегіони - одна з вищих організаційних, юридично закріплених форм транскордонного співробітництва суміжних самоврядних територіальних спільнот та місцевих органів державної влади прикордонних регіонів європейських держав, що являють собою міжнародні об'єднання у складі декількох адміністративно-територіальних одиниць держав-сусідів. Метою створення Єврорегіонів є активізація транскордонного діалогу держав-сусідів, зокрема розгортання діяльності, яка допомагала б зближенню локальних спільнот та органів влади прикордонних регіонів, поглибленню економічної й гуманітарної співпраці, розвитку комунікацій та інших інфраструктур, культурно-освітньої праці, туризму, захисту довкілля тощо. Єврорегіони відіграють роль своєрідних мостів європейської інтеграції і своєю діяльністю сприяють її політичному прискоренню [7].

Єврорегіони зазвичай не підпорядковуються законодавчим чи урядовим установам, або не мають прямого політичного впливу. Їх робота обмежується компетенцією місцевих та регіональних органів влади, які їх складають. Організуються вони для просування спільних інтересів та співпрацюють задля загального блага прикордонного населення [8, 9, 10].

Критерії ідентифікації єврорегіонів, встановлені Асоціацією європейських прикордонних регіонів:

- об'єднання місцевих та регіональних органів влади з обох боків національного кордону, іноді з парламентською асамблеєю;
- транскордонне об'єднання із постійним секретаріатом та технічно-адміністративною командою із власними ресурсами;
- приватноправовий характер, заснований на некомерційних асоціаціях чи фондах по обидва боки кордону, відповідно до чинного національного законодавства;
- публічно-правовий характер, який базується на міждержавних угодах[11].

У створенні єврорегіонів Україна бере участь з 1993 року. На сьогодні на кордонах України створено дев'ять єврорегіонів: Єврорегіон “Карпати”; Єврорегіон “Буг”; Єврорегіон “Нижній Дунай” та ін.

Україна розглядає інститут єврорегіонів як інструмент просторового розвитку і чинник процесу європейської інтеграції.

Єврорегіональне співробітництво – це особлива форма транскордонної співпраці, яка передбачає спільні дії регіонів, громад, місцевих органів влади сусідніх держав для розвитку економічних, соціальних, культурних та інших відносин, що ґрунтуються на спільних інтересах і взаємній вигоді. Воно є важливим інструментом для вирішення спільних проблем, що виникають на прикордонних територіях, та сприяє інтеграції в європейський простір [12].

Транскордонне співробітництво - спільні дії, цілеспрямовані на встановлення і поглиблення економічних, соціальних, науково-технічних, екологічних, культурних та інших відносин між територіальними громадами, їх представницькими органами, місцевими органами виконавчої влади України та територіальними громадами, відповідними органами влади інших держав у межах компетенції, визначеної їх національним законодавством.

У договорі про функціонування ЄС, зокрема, у статті 174-й йдеться про підтримку прикордонних територій. Співробітництво між прикордонними територіями країн-членів ЄС призвело до вирівнювання спроможностей таких регіонів, а транскордонні економічні кластери давно стали нормою. Для України можливості транскордонної співпраці відкривались поступово, починаючи від простих угод про малий прикордонний рух, перших контактів між українськими та іноземними громадами до реальних проектів транскордонного співробітництва. Сьогодні *транскордонне* та *міжтериторіальне* співробітництво (ТКМС), як невід'ємна складова державної регіональної політики, передбачає ряд механізмів та інструментів для встановлення і поглиблення економічних, соціальних, науково-технічних, екологічних, культурних та інших відносин українських територіальних громад і регіонів з такими ж суб'єктами інших країн. Така взаємовигідна співпраця, з однієї сторони, посилює можливості для вирішення спільних проблем, а з іншої, відкриває нові перспективи для розвитку.

1.2. Способи стимулювання зовнішньоекономічної діяльності регіону в умовах євро регіонального співробітництва

Актуальним завданням держави є дослідження проблем та розробка відповідних заходів стимулювання ЗЕД суб'єктів господарювання на регіональному рівні.

Система стимулювання ЗЕД (інструменти, інституціональні виконавці та характер їхньої взаємодії) у кожній країні є оригінальною. Її конфігурація залежить від ступеня державного втручання в економічне життя. Варто зауважити, що в наукових дослідженнях виділяють французьку та німецьку моделі через їхню полярність у питанні щодо ролі держави в процесі стимулювання експорту. Якщо Німеччина дотримується принципів субсидіарності державних інтервенцій (через систему делегування повноважень), лібералізму та децентралізації, то Франція відстоює ідеї жорсткої

координації, планування, активного втручання держави в економічне життя і централізації [13, с. 141].

Інтенсифікація ЗЕД у регіоні можлива за умови зміни її економіко-правового забезпечення та інституційного середовища, законодавчого регулювання, зокрема створення єдиного законодавчого документа, який би регулював винятково ЗЕД.

Таблиця 3

**Орієнтири інтенсифікації зовнішньоекономічної діяльності
в умовах єврорегіонального співробітництва [12]**

Орієнтир 1.	Створення прозорої і взаємопов'язаної системи планування і моніторингу розвитку регіонів, зокрема реалізації проєктів, міжрегіональної торгівлі тощо.
Орієнтир 2.	Уніфікація понятійного апарату і формування повноцінної системи законодавства в напрямку зовнішньоекономічного співробітництва.
Орієнтир 3.	Відновлення, модернізація та прийняття в новій редакції Законів України із запровадженням системи спрощеної реєстрації новостворених підприємств, гарантованої державою системи фіскального стимулювання, доступної системи управління ними, що стане дійовим механізмом залучення інвестицій у регіони та формування «точок зростання».
Орієнтир 4.	Створення прозорої і взаємопов'язаної системи планування і моніторингу розвитку регіонів, зокрема реалізації проєктів, міжрегіональної торгівлі тощо

Система стимулювання ЗЕД (інструменти, інституціональні виконавці та характер їх взаємодії) у кожній країні є оригінальною. Її конфігурація залежить від ступеня державного втручання в економічне життя.

Таблиця 4.

**Основні напрями активізації ЗЕД в умовах єврорегіонального
співробітництва**

<i>Організаційно-інституційний напрям</i>	Міждержавне регіональне управління, спрямоване на підвищення ролі комунікаційної складової в інституційному механізмі співпраці, відіграватиме ключову роль. Окрім того важливим є проведення
---	---

	реорганізації вже діючих єврорегіональних структур (єврорегіонів), їх інфраструктурних об'єктів та створення нових інституцій регіонального менеджменту.
<i>Організаційно-правовий напрям</i>	Включає удосконалення нормативно-правової бази та підвищення ефективності державного правового регулювання.
<i>Організаційно-економічний напрям</i>	Спрямований на підвищення конкурентоспроможності економічного середовища регіонів, а саме підвищення ефективності єврорегіональної торгівлі, проведення кон'юнктурних та маркетингових досліджень тощо.
<i>Фінансовий напрям</i>	Передбачає удосконалення фінансового механізму забезпечення розвитку єврорегіональної економічної співпраці, посилення фінансової самодостатності територіальних громад.

Кожен із наведених напрямів активізації ЗЕД в умовах єврорегіонального співробітництва передбачає відповідні шляхи та інструменти.

Підписання в 2014 р. Угоди про асоціацію України та ЄС у поєднанні з одностороннім впровадженням з боку ЄС торговельних преференцій для України, а з 2016 р. – й повноцінним впровадженням зони вільної торгівлі стало відчутним позитивним чинником для пожвавлення взаємної торгівлі, що сприяв змінам у товарній та географічній структурі українського експорту після втрати російських ринків. Товарний експорт з України до ЄС зріс за підсумком 2016 р. на 3,7 % при збереженні загального тренду зменшення експорту за цей період на 4,6 %. Правовим підґрунтям для поглиблення співпраці України та ЄС щодо зазначених питань мають стати положення Угоди про асоціацію. Зокрема, Стаття 446 Угоди передбачає спільні дії щодо розвитку транскордонного співробітництва, підтримки проведення в Україні регіональної політики з особливим наголосом на розвитку відсталих територій. Сприяння широкому залученню місцевих та регіональних органів влади до транскордонного та регіонального співробітництва, зміцнення транскордонних та регіональних економічних зв'язків та ділового партнерства передбачено Статтею 447 Угоди.

Серед пріоритетів такого співробітництва Статтею 448 визначено транспорт, енергетику, комунікаційні мережі, культуру, освіту, туризм, охорону здоров'я [15].

Із прийняттям у 2016 р. нового документу – «Глобальної стратегії Європейського Союзу» (European Union Global Strategy) – ЄС підтвердив ліберальний зовнішньополітичний курс на експорт демократичних цінностей, на використання «нормативної сили» та переконань для досягнення цілей, прихильність до загальнолюдських цінностей та інтересів, таких як мир і безпека, процвітання, демократія, міжнародний порядок, заснований на праві [16].

Сьогодні цілі політики регіонів і міст ЄС пов'язані з стимулюванням економічного зростання і підвищенням якості життя на основі стратегічних інвестицій. Фінансування регіональної політики ЄС фокусується на чотирьох пріоритетних напрямках:

- 1) дослідження та інновації;
- 2) інформаційні і комунікаційні технології;
- 3) підвищення конкурентоспроможності малих і середніх підприємств;
- 4) перехід до низьковуглецевої економіки.

Регіони все частіше позиціонуються як самостійні учасники міжнародних відносин і завдяки цьому стають ініціаторами зовнішньоекономічних процесів.

Нова парадигма регіональної політики передбачає радикальний перегляд системи управління регіональним розвитком. Замість домінуючого в рамках традиційного підходу управління згори донизу вона акцентує на важливості переходу до багаторівневого управління, що змінює не лише склад залучених у цей процес акторів, а й розподіл ролей між ними [17].

Крім того, єврорегіональна співпраця, яка є одним з основних елементів стратегії європейської інтеграції ЄС, забезпечує ставлення до відповідних регіонів з боку ЄС як до певної форми їхнього залучення до складу структур об'єднаної Європи. Відтак єврорегіональні ініціативи отримали свою підтримку

й на найвищому державному рівні в Україні, оскільки виконували роль своєрідного політичного важеля в реалізації євроінтеграційних прагнень нашої держави [18].

Погоджуємося із думкою В. Гоблика, що єврорегіональна співпраця значно сприяє активізації ЗЕД у межах єврорегіональних утворень. Це стосується стимулювання зовнішньоторговельного обміну між українськими та закордонними підприємцями, що ведуть свою діяльність у межах тих транскордонних регіонів, на території яких діють зазначені єврорегіональні об'єднання. Адже завдяки більш активному спілкуванню керівників місцевих органів влади в умовах функціонування єврорегіонів відбувається диверсифікація ділових контактів та зростання взаємного рівня довіри між господарськими елітами суміжних прикордонних регіонів України та сусідніх із нею держав. Завдяки цьому функціонування єврорегіонів активно сприяло розвитку інвестиційно-економічного співробітництва в межах відповідних транскордонних регіонів [19].

Механізм дії преференційних режимів у транскордонних регіонах полягає в стимулюванні іноземного інвестування, освоєнні нових технологій та імпорту високотехнологічного обладнання, що веде до розвитку транскордонного бізнесу та диверсифікації транскордонних ринків товарів і послуг.

Спираючись на досвід європейських країн, пропонуємо розроблений механізм активізації ЗЕД регіону в умовах єврорегіонального співробітництва, який розглядаємо в контексті реалізації Угоди про асоціацію з ЄС.

Механізм активізації ЗЕД регіонів України як складне багаторівневе утворення і впорядкований процес взаємодії елементів має функціонувати на основі цілей та інтересів усіх учасників ЗЕД, чіткому інформаційному й інтелектуальному забезпеченні ЗЕД і розвиненому інфраструктурному забезпеченні реалізації ЗЕД.

На думку М. Калашника, формування означеного механізму включає багаторівневий підхід, що передбачає органічне поєднання світогосподарського,

національного, регіонального та підприємницького просторів, при цьому ЗЕД регіону виконує наскрізну функцію як форма взаємозв'язку всіх зазначених просторів [20].

Удосконалення механізму активізації ЗЕД регіону розглядаємо як стимуляційний поштовх до її інтенсифікації в умовах євроінтеграційних процесів. Розробка механізму активізації ЗЕД регіону повинна передбачати розбудову інфраструктури для реалізації зовнішньоекономічної взаємодії, покращення комунікаційної та транспортної інфраструктури, розвитку єврорегіонального співробітництва.

На нашу думку, механізм активізації ЗЕД регіону в умовах єврорегіональної співпраці – це сукупність специфічних інструментів і методів економічного, адміністративного, організаційного та соціально-психологічного впливу на процес налагодження зовнішньоекономічних зв'язків за допомогою різноманітних форм єврорегіонального співробітництва, яка полягає в тісній взаємодії органів влади, представників територіальних громад і суб'єктів господарської діяльності з метою ефективного використання можливостей міжнародної співпраці задля стимулювання соціально-економічного розвитку регіону й підвищення якості життя населення (рис.1).

Ключовими ланками механізму становлення й розвитку ЗЕД регіону в умовах єврорегіонального співробітництва є преференційні економічні режими; прикордонно-торгівельні відносини (прикордонна торгівля); міграційно-трудова відносини (зовнішньотрудова міграція).

Механізм дії преференційних режимів у єврорегіонах полягає у стимулюванні іноземного інвестування, освоєнні нових технологій та імпорту високотехнологічного обладнання, що веде до розвитку транскордонного бізнесу та диверсифікації транскордонних ринків товарів і послуг. Як наслідок, відбувається активізація інвестиційного співробітництва в межах єврорегіонів, а також збільшуються обсяги зовнішньої торгівлі товарів і послуг. При цьому складовими регіональних програм розвитку зовнішньоекономічних зв'язків у контексті реалізації преференційного режиму їхньої активізації повинні стати

конкретні проєкти (підпрограми): нарощування експортного потенціалу регіонів, створення імпортозаміщуючих виробництв, розвиток науково-технічного співробітництва, залучення вітчизняних та іноземних інвестицій.

МЕТА: забезпечення соціально-економічного зростання регіону та підвищення якості життя населення			
СУБ'ЄКТИ: - суб'єкти господарювання; - територіальні громади; - органи державної влади та місцевого самоврядування	МЕТОДИ: - економічні; - адміністративні; - організаційні; - соціально-психологічні	ІНСТРУМЕНТИ: - нормаативно-правові; - фінансово-економічні; - інфраструктурні; - інструменти соціальної взаємодії; - маркетинговий інструментарій	КЛЮЧОВІ ЛАНКИ СФЕРИ ДІЇ - преференційні економічні режими; - прикордонно - торговельні відносини; - міграційно-трудова відносини
РІВНІ: - мікрорівень; - мезорівень; - макрорівень; - мегарівень	ФОРМИ: - єврорегіональне партнерство; - єврорегіональні проекти; - єврорегіональні кластери; - бізнес-моделі тощо	ОБ'ЄКТ: - процес налагодження зовнішньоекономічних зв'язків за допомогою різноманітних форм єврорегіонального співробітництва	
ФАКТОРИ: - <i>внутрішнього середовища</i> : економічні, організаційні, соціально-психологічні; - <i>зовнішнього середовища</i> : соціально-економічні, адміністративні, інституційно-правові		ПРИНЦИПИ: 1)суверенітету у здійсненні ЗЕД, 2) свободи зовнішньоекономічного підприємництва; 3)юридичної рівності, 4)верховенства права; 5)системності ЗЕД	

Рис. 1. Механізм активізації ЗЕД регіону в умовах єврорегіонального співробітництва (розроблено здобувачем)

Ключовими ланками механізму становлення й розвитку ЗЕД регіону в умовах єврорегіонального співробітництва є преференційні економічні режими; прикордонно-торгівельні відносини (прикордонна торгівля); міграційно-трудова відносини (зовнішньотрудова міграція).

Механізм дії преференційних режимів у єврорегіонах полягає у стимулюванні іноземного інвестування, освоєнні нових технологій та імпорту високотехнологічного обладнання, що веде до розвитку транскордонного бізнесу та диверсифікації транскордонних ринків товарів і послуг. Як наслідок, відбувається активізація інвестиційного співробітництва в межах єврорегіонів, а також збільшуються обсяги зовнішньої торгівлі товарів і послуг. При цьому

складовими регіональних програм розвитку зовнішньоекономічних зв'язків у контексті реалізації преференційного режиму їхньої активізації повинні стати конкретні проєкти (підпрограми): нарощування експортного потенціалу регіонів, створення імпортозаміщуючих виробництв, розвиток науково-технічного співробітництва, залучення вітчизняних та іноземних інвестицій.

Своєрідним доповненням до економічного впливу механізму преференційних режимів на розвиток зовнішньоекономічних зв'язків у єврорегіонах є механізм, сформований на базі розвитку прикордонної торгівлі.

Ключовими в *прикордонно-торговельному механізмі* становлення та розвитку зовнішньоекономічних зв'язків єврорегіону є: формування торговельно-посередницьких мереж у межах євро регіону; розвиток логістичних систем, орієнтованих на обслуговування прикордонної торговельної діяльності, а також спонтанний вплив на розвиток неформальних інститутів єврорегіонального підприємництва та еволюції єврорегіональних ринків, включно з розвитком виробничої, транспортної й комунальної інфраструктур [21, с.138].

Ще однією ланкою активізації зовнішньоекономічних зв'язків в умовах єврорегіонального співробітництва, яка спирається на європейський досвід ведення бізнесу та інтеграцію до європейського суспільства, є *міграційно - трудова ланка*.

Експерти відзначають, що зовнішня трудова міграція є також джерелом досвіду, знань, міжособистісних контактів, школою бізнесу та ринкової поведінки. Крім цього, значні кошти, які надходять від заробітчан, підвищують платоспроможний попит і, таким чином стимулюють виробництво. Вони сприяють розвитку малого бізнесу, прискоренню формуванню середнього класу, що позитивно позначається на активізації зовнішньоекономічних зв'язків в умовах єврорегіональної співпраці [22].

Формування зовнішнього контуру механізму активізації ЗЕД регіону в частині конкретного змісту регулювання дав змогу виявити специфіку впливу її суб'єктів на об'єкт за допомогою факторів, методів, форм та інструментів.

Фактори зовнішнього середовища				
Фактори впливу з боку державних механізмів				
Економічні	Політичні	Соціальні	Адміністративні	Інституційно-правові
митнотарифні	державна підтримка	підготовка фахівців у сфері здійснення ЗЕД	ліцензування і квотування,	нормативно-правові
бюджетно-податкові	відносини зі світовими економічними організаціями	формування ринкової поведінки	стандартизація та сертифікація,	стимулюючі
грошово-кредитні			стимулювання конкуренції,	
валютні		запобігання	формування інфраструктури ЗЕД	
цінові			страхування	
			контроль ринку	
Фактори впливу з боку ринкових механізмів				
Економічні		Організаційні		
виробництво якісних конкурентоспроможних товарів		доступ до інформації, формування конкурентного середовища, формування і встановлення взаємозв'язків між учасниками ЗЕД, вільний вибір партнерів)		
вмотивованість у задоволенні потреб на зовнішніх ринках, запобігання дефіциту продукції (сировини) здешевлення виробництва, підвищення ефективності функціонування				

Рис.2. Формування зовнішнього контуру механізму активізації зовнішньоекономічної діяльності регіону.

Розроблено здобувачем

Сьогодні не можна стверджувати, що ЗЕД має вже цілком сформований та ефективний організаційно-економічний механізм єврорегіональної співпраці.

Причина цього – *вплив стримуючих чинників (табл.),* які, в свою чергу, задають цільові орієнтири для його вдосконалення.

Таблиця 4

Стримуючі чинники розвитку ЗЕД в умовах єврорегіонального співробітництва

Фінансово економічні	Організаційно-правові	Інституційні
- недостатність фінансування;	- недієвість державної політики єврорегіонального співробітництва;	- недієвість єврорегіональних структур (єврорегіонів);
- необхідність фінансової підтримки з міжнародних фінансових структур;	- високий рівень суб'єктивізму в прийнятті управлінських рішень;	- низький рівень використання зовнішньоекономічного потенціалу регіонів;
- зниження рівня життя населення;	- недосконалість механізмів взаємодії та розподілу повноважень між інституціям держави та регіону;	- відсутність консалтингової та інформаційної підтримки ЗЕД та єврорегіональної співпраці;
- зниження економічної активності населення;	- відсутність системної єврорегіональної статистики;	- недостатня інформованість громад щодо проєктів єврорегіонального співробітництва;
- вплив трудових ресурсів у більш продуктивне середовище сусідніх країн;	- недосконалість механізмів єврорегіонального співробітництва	- низький рівень уніфікації та імplementованості нормативно-правової бази ЄС у сфері ЗЕД;
- низька інвестиційна привабливість регіонів		- російська агресія

Систематизовано здобувачем

Важливе місце в механізмі активізації ЗЕД посідають фактори внутрішнього середовища, що формують внутрішній контур:

- економічні (капіталовкладення, ціноутворення, бізнес-планування, мотивація, оцінка ризиків);
- організаційні (формування експортного потенціалу, система менеджменту, маркетинг).

До внутрішнього контуру механізму активізації ЗЕД регіону також віднесемо принципи, дотримання яких є необхідною умовою забезпечення

ефективного його функціонування й досягнення поставленої мети – забезпечення соціально-економічного зростання регіону.

Серед основних принципів виділяємо:

- 1) суверенітету народу України у здійсненні ЗЕД;
- 2) свободи зовнішньоекономічного підприємництва;
- 3) юридичної рівності та недискримінації;
- 4) верховенства права;
- 5) системності ЗЕД;
- 6) захисту інтересів суб'єктів ЗЕД;
- 7) світогосподарської організації через урахування специфіки світогосподарських економічних відносин на їх вплив на ЗЕД регіону
- 8) відтворювальності – враховує роль регіону як елементу національної економічної системи у процесі здійснення ЗЕД.

Вважаємо, що застосування сукупності економічних, адміністративних, організаційних та соціально-психологічних методів і відповідних їм інструментів сприятиме збільшенню обсягів залучення інвестицій, активізації ЗЕД регіону.

Чільне місце серед методів активізації ЗЕД посідають економічні. Поділяємо точку зору Л. Кожевнікової і визначаємо економічні методи як ті, що реалізують матеріальні інтереси участі суб'єкта в ЗЕД. Це методи непрямої дії, які не здатні змусити об'єкт управління, фінансові методи. Вони набули поширення в державній економічній політиці і здійснюються, окрім того, у вигляді фінансової допомоги суб'єктам економіки за допомогою надання прямих субсидій, субвенцій, позик, пільгового кредитування, формування системи податкових ставок, державних замовлень тощо [24].

До економічних методів варто зарахувати соціально-економічний аналіз регіону та оцінку зовнішньоекономічного аналізу регіону, планування та прогнозування регіонального розвитку, економіко-математичне моделювання. Застосування цих методів дозволить здійснити прогноз регіонального розвитку з метою передбачення позитивних та негативних тенденцій у ЗЕД, а також

корегування регіонального розвитку, підвищити рівень залучення суб'єктів господарювання до міжнародного поділу праці та активніше використовувати їх експортний потенціал.

Адміністративні методи механізму активізації ЗЕД регіону включають *нормативно-правове та інституційне забезпечення*. За допомогою адміністративних методів здійснюється централізоване керівництво процесами ЗЕД, що передбачає захист національних інтересів і міжнародних зв'язках. Нормативно-правове забезпечення активізації ЗЕД регіону регулюється Конституцією України, Законами України («Про засади внутрішньої і зовнішньої політики», «Про зовнішньоекономічну діяльність» та ін.), Господарським кодексом України (розділ VII), іншими нормативноправовими актами цивільного, кримінального та фінансового права. Інституційне регулювання ЗЕД регіону – це система заходів законодавчого, виконавчого та контролюючого характеру, покликаних удосконалити ЗЕД в інтересах національної економіки, що передбачає створення певних умов та механізмів для ефективного розвитку відносин суб'єктів господарювання в різних країнах [25, 26].

Інституційне регулювання ЗЕД в Україні здійснюється:

– державою в особі її законодавчих і виконавчих органів влади в межах їхньої компетенції: Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України (міністерства, державні комітети), Міністерство економіки України, Державна митна служба України, Державна служба експортного контролю України; органи місцевого управління;

– недержавними органами управління економікою, що діють на підставі їхніх статутних документів;

– самими суб'єктами ЗЕД на підставі відповідних координаційних угод, що укладаються між ними

До адміністративних методів ЗЕД відносять:

- ліцензування і квотування товарів;

- заборону окремих видів експорту та імпорту товарів; - застосування спеціальних імпортних процедур та правових режимів;

- заходи, спрямовані проти недобросовісної конкуренції, розгляд спорів, що виникають у процесі здійснення ЗЕД [27].

Організаційні методи поєднують у собі запровадження нових і регламентування діяльності існуючих у регіоні форм ЗЕД.

Вивчення зарубіжного досвіду дозволяє перейняти позитивні практики зарубіжних країн щодо ефективного регулювання ЗЕД через використання переваг налагодження тісної міжнародної співпраці шляхом створення сприятливих умов для розвитку економічної кооперації в межах єврорегіональних структур, зовнішньої торгівлі, спільної господарської діяльності.

Організаційні методи регулювання ЗЕД передбачають державне регулювання та стимулювання створення в регіоні різноманітних форм активізації ЗЕД, таких як єврорегіональне партнерство, єврорегіональні проєкти, єврорегіональні кластери, єврорегіональні бізнес-моделі, інноваційно-логістичні моделі, робочі співдружності, єврорегіональні асоціації та альянси, євродістрікти тощо.

Соціально-психологічні методи активізації ЗЕД – специфічні способи впливу на особисті стосунки та зв'язки між працівниками. Базуються на використанні моральних стимулів до праці, діють з метою перетворити адміністративне завдання на свідомий обов'язок завдяки використанню психологічних прийомів, таких як: - соціальні методи – ґрунтуються на особливостях взаємодії людей, культурних цінностей; - психологічні мотиви – з метою гармонізації стосунків працівників фірми і формування сприятливого психологічного клімату [28].

Таким чином, застосування *соціально-психологічних методів* дозволить покращити умови праці та модернізувати робочі місця, а також підвищити кваліфікацію працівників.

Формами активізації ЗЕД є програми та проєкти регіонального розвитку, що спрямовані на стимулювання участі регіонів України в цій сфері. Вони мають носити інноваційний характер, мати достатнє інвестиційне забезпечення та загальне спрямування на заохочення розвитку єврорегіонального співробітництва [29].

Ключовим моментом, на нашу думку, повинно стати створення Програми розвитку ЗЕД регіону. Програмний підхід в Україні довів свою ефективність, яка повністю залежить від механізму реалізації програми, контролю за процесом реалізації і своєчасного регулюючого впливу. За допомогою механізму створення різних форм господарської взаємодії в єврорегіональному просторі – технопарків і технополісів, бізнесінкубаторів, територій пріоритетного розвитку, безмитних зон відбувається стимулювання розвитку зовнішньоекономічних зв'язків та забезпечення соціально-економічного відродження країни в цілому. При цьому складовими регіональних програм розвитку зовнішньоекономічних зв'язків у контексті реалізації преференційного режиму їхньої активізації повинні стати конкретні проєкти (підпрограми): нарощування експортного потенціалу регіонів, створення імпортозаміщуючих виробництв, розвитку науково-технічного співробітництва, залучення вітчизняних та іноземних інвестицій [30].

Держави здійснюють свій вплив за допомогою певних важелів та інструментів, важливим серед яких, на нашу думку, є вдосконалення організаційно-правових механізмів розвитку економічного єврорегіонального співробітництва на законодавчому рівні.

В Україні, виходячи з норм чинного законодавства, не існує розподілу повноважень між інституціями держави та регіону, які взяли на себе зобов'язання щодо фінансової, організаційної та правової підтримки такого співробітництва. У зв'язку з цим, на наш погляд, доцільно було б регламентувати повноваження єдиного органу, який би відповідав за діяльність та компетенції єврорегіональних структур, а його функції гармоніювали із загальною концепцією відповідних міжурядових комісій європейських держав.

Відповідно до проведеного дослідження пропонуємо систематизувати інструменти ЗЕД регіону в контексті єврорегіональної співпраці.

Нормативно-правові інструменти: вони спрямовані на створення сприятливого правового середовища та рамкові умови здійснення ЗЕД, що передбачає системне законодавство у сфері ЗЕД, розроблення стратегій і 183 програм єврорегіонального розвитку, правничі засади діяльності малих і середніх підприємств, інвестиційної діяльності, міжнародної торгівлі, оподаткування тощо. Однією з основних проблем у сфері законодавчого регулювання питань ЗЕД регіону є розпорошеність нормативно-правової бази: велика кількість законів, постанов, концепцій регулює лише окремі аспекти ЗЕД даного регіону, натомість відсутній єдиний законодавчий документ, який би регулював винятково ЗЕД.

Основою ефективного здійснення ЗЕД є залучення іноземних інвестицій. Важливою умовою формування в Україні інвестиційного клімату є створення стабільного і сприятливого для економіки держави та іноземних інвесторів законодавства [31].

Фінансово-економічні інструменти стимулювання ЗЕД в умовах єврорегіонального співробітництва: фінансування єврорегіональної діяльності регіонів відіграє важливу роль в усіх успішних економіках, які обрали шлях розвитку через зростання і конкурентоспроможність. Відповідно до загальних тенденцій належна єврорегіональна політика повинна встановлювати довгострокові цілі й дотримуватися стабільного й послідовного збільшення інвестицій регіону. Європейський досвід і практика фінансового забезпечення показали, що на етапі трансформації в системах фінансового забезпечення регіонів України невідповідність більшості існуючих методів та інструментів управління місцевими фінансами вимогам сучасності фактично досягла критичної точки [32].

До економічних інструментів регулювання ЗЕД належать:

- митний тариф та митні збори;
- ціни на експортовані та імпортовані товари;

- норми прискореної амортизації;
- ставки надання і одержання кредитів, ставки страхування експортних кредитів і позик;
- іноземні інвестиції на території України [33].

У міжнародній практиці для стимулювання експортної діяльності застосовують фінансові пільги. Цей інструмент базується на поверненні митних податків, сплачених при імпортуванні сировини для потреб експортного виробництва та звільненні від непрямих податків на дефіцитні в певній країні матеріали [34].

Значення митно-тарифного регулювання в побудові механізму забезпечення ЗЕД регіону, варто трактувати, виходячи з положень розвитку регіону в умовах поглиблення єврорегіональних процесів, зокрема включення суб'єктів господарювання до кон'юнктури міжнародних економічних відносин за допомогою розвитку експортно-імпортних операцій, прикордонної торгівлі, які здатні забезпечувати не тільки потік обігу продукції та послуг, але й інформації, технологій, інвестицій, що в свою чергу, сприятиме створенню належної інфраструктури регіону відповідно до вимог зовнішнього ринку, підвищенню їхньої дохідності та збільшенню обсягів виробництва.

Повноцінна реалізація механізму активізації ЗЕД безпосередньо пов'язана з ефективним застосуванням відповідних маркетингових інструментів. Відтак на сучасному етапі економічних реформ в Україні транскордонний маркетинг як складова інструментарію здійснення державної регіональної політики покликаний забезпечувати розвиток та стійке економічне зростання регіонів, їх інтеграцію в загальнодержавний та міжнародний економічний простір, стимулювати зовнішньоекономічну та інноваційну діяльність у транскордонних регіонах.

Важливим інструментом у системі маркетингу єврорегіону є брендинг території. Наукові дослідження показують, що територія може бути брендована як товар чи послуга, а, власне, метою брендингу території є покращення її

привабливості. Брендинг не лише впливає на маркетингову діяльність, але й на цілісний розвиток євро регіону, що зумовлює покращення різних параметрів його функціонування, включаючи активізацію зовнішньоекономічних зв'язків між окремими підприємствами, інституціями та місцевими громадами загалом. Брендуння регіону створює йому додаткову привабливість. Саме тому для кожного регіону необхідно та цілком можливо віднайти унікальні особливості, які відрізняють його від інших [36].

Взаємодія елементів зовнішнього та внутрішнього контурів покликана забезпечити досягнення мети зазначеного механізму – активізації ЗЕД в умовах євро регіонального співробітництва, а саме забезпечення соціально-економічного розвитку регіону та покращення якості життя населення регіону.

РОЗДІЛ 2. ЕКОНОМІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

2.1. Структура економіки Київського регіону (області)

Київська область займає 5 місце за обсягом валового регіонального продукту.

За своїм промисловим потенціалом вона відноситься до десяти найбільш індустріально розвинених регіонів України. 18 великих, 318 середніх, 2516 малих промислових підприємств. За останньою статистичною інформацією, у січні-червні 2024 року індекс промислової продукції становив 97,9%, обсяг реалізованої продукції склав майже 97,2 млрд гривень або 5,7 % від обсягу реалізованої промислової продукції по Україні (6 місце серед регіонів). За видами промислової діяльності найбільшу частку мають підприємства з виробництва харчових продуктів і напоїв, постачання електроенергії, газу пари, виробництва гумових і пластмасових виробів, виготовлення виробів з деревини, машинобудування, металургійного виробництва [37] .

Таблиця. 5.

Валовий регіональний продукт у 2021 році

	Валовий регіональний продукт			Індекси фізичного обсягу валового регіонального продукту, % до попереднього року	
	у фактичних цінах млн грн	частка регіону у % до підсумку	у розрахунку на одну особу, грн	усього	у розрахунку на одну особу
Україна	5450849	100	131734	103,4	104,4
Київська область	291519	5,3	162696	101,7	101,3

У результаті агресії російської федерації проти України пошкоджено понад 770 суб'єктів господарювання регіону, з них 127 – повністю зруйновано. Серед них майже 100 пошкоджених промислових підприємств, з яких більше 30 повністю знищено.

У рамках Урядової програми релокації до області перемістилися 77 суб'єктів господарювання, з яких 37 відновили свою діяльність на новому місці. Всього за час повномасштабного вторгнення до Київської області було релоковано 540 підприємств.

Станом на 01.12.2024 всього на Київщині зареєстровано понад 222,2 тис. суб'єктів підприємницької діяльності (СПД), з них юридичні особи – 86,7 тис. од., фізичні особи – майже 135,5 тис. осіб. Кількість СПД у порівнянні з 01.10.2023 збільшилась на 22,8 тис. од, з них юридичні особи – на 2,4 тис. од., фізичні особи – на 20,4 тис. осіб.

Суб'єктами мікро-, малого та середнього підприємництва за 11 місяців 2024 року сплачено до бюджетів усіх рівнів 56,3 млрд грн податків і зборів, зокрема до місцевих бюджетів – 25,9 млрд грн (у т.ч. 4 млрд грн – до обласного бюджету). Частка надходжень від суб'єктів мікро-, малого та середнього підприємництва становила 74,0 % від загальної суми мобілізації коштів до бюджетів усіх рівнів.

13 індустріальних парків Київщини включено до Реєстру індустріальних (промислових) парків, з них три – у 2024 році: індустріальний парк “УНІВЕРСАЛ ІНДАСТРІ” в Рокитнянській територіальній громаді, індустріальний парк “Грін Індастріал Парк” в Петрівській територіальній громаді, індустріальний парк “КИТ” в Бучанській територіальній громаді. Підтримано ініціативи щодо створення індустріальних парків “ПАЧВОРК: БІЛА ЦЕРКВА” та “ФУРСИ”. Також підтримано створення індустріального парку «МИРОНІВКА» у м. Миронівка Обухівського району. У листопаді 2024 року завізовано проєкт відповідного розпорядження Кабінету Міністрів України. Індустріальні парки сприяють залученню інвестицій в громади та створенню нових виробництв, так як при виборі місць реалізації інвестиційних

проектів, інвестори віддають перевагу заздалегідь підготовленим майданчикам з інженерними комунікаціями, адже це зменшує витрати підприємств на виробництво продукції [37].

Київська область залишається у першій п'ятірці лідерів з реалізації програми “Доступні кредити 5-7-9 %”. З початку її дії станом на 01.10.2024 підписано понад 5,4 тис. кредитних договорів на загальну суму понад 21,9 млрд грн (+4,2 млрд грн у порівнянні з початком року).

Запроваджено додаткове відшкодування частини відсотків в рамках Державної програми “Доступні кредити 5-7-9 %”. За період з початку 2024 року прийнято позитивні рішення щодо надання додаткового відшкодування з обласного бюджету 204 суб'єктам ММСП на суму 23,4 млн грн, створено/збережено 7 777 робочих місць.

За період з початку 2024 року у рамках державної грантової програми “єРобота” 20 підприємств переробної галузі Київської області отримали позитивне рішення за грантовою програмою “Новий рівень” на загальну суму на суму 110,8 млн гривень.

Київщина залишається серед регіонів, що мають найбільшу кількість схвалених заявок на отримання мікрогрантів. Всього з початку 2024 року в області прийнято 769 позитивних рішень на видачу мікрогрантів на загальну суму майже 182,5 млн грн. Це дозволить створити 1 443 нових робочих місця. Серед найбільш вдалих бізнес-ідей: створення теплиці, відкриття медичного кабінету, відкриття ресторану грузинської кухні.

За програмою “Грант для ветеранів та членів їх сімей” прийнято 81 позитивне рішення на суму майже 38,8 млн грн, що дозволить створити 158 нових робочих місць.

Сільське господарство. Галузь рослинництва. [38]. Станом на 30 грудня 2024 року аграріями всіх категорій господарств Київської області намолочено 4069 тис. тонн збіжжя нового врожаю. Загалом обмолочено понад 999,1 тис. га, що становить 99,8 % до прогнозу.

Зернових та зернобобових культур всього обмолочено на площі 559,6, тис. га, що становить 99,8 % до прогнозу, з середньою врожайністю 57 ц/га, намолочено 3173,6 тис. тонн, в тому числі: пшениці (озимої та ярої) обмолочено 193,0 тис. га, (що становить 100 % до прогнозу), з урожайністю - 55,2 ц/га, намолочено 1065,03 тис. тонн; ячменю (озимого та ярого) обмолочено 59,10 тис. га, (що становить 100 % до прогнозу), з урожайністю - 40,0 ц/га, намолочено 237,23 тис. тонн; гороху обмолочено 4,5 тис. га, (що становить 100 % до прогнозу), з урожайністю - 30,4 ц/га, намолочено 13,67 тис. тонн; кукурудзи обмолочено 273,5 тис. га, (що становить 99,7 % до прогнозу), з урожайністю - 65,0 ц/га, намолочено 1777,7 тис. тонн; гречки обмолочено 4,2 тис. га, (що становить 100 % до прогнозу), з урожайністю - 13,8 ц/га, намолочено 5,8 тис. тонн; проса обмолочено 7,6 тис. га, (що становить 100 % до прогнозу), з урожайністю - 19,6 ц/га, намолочено 14,9 тис. тонн; інших зернових та зернобобових культур обмолочено 17,7 тис. га, (що становить 100 % до прогнозу), з урожайністю - 33,5 ц/га, намолочено 59,3 тис. тонн.

Олійних культур всього обмолочено на площі 439,5 тис. га, що становить 100 % до прогнозу, з середньою врожайністю 20,38 ц/га, намолочено 895,34 тис. тонн, в тому числі: ріпаку (озимого та ярого) обмолочено на площі 51,6 тис. га, (що становить 100 % до прогнозу), з урожайністю - 26,5 ц/га, намолочено 136,94 тис. тонн насіння; льону олійного обмолочено 1,4 тис. га, (що становить 100 % до прогнозу), з урожайністю - 11,43 ц/га, намолочено 1,6 тис. тонн; гірчиці обмолочено 0,9 тис. га, (що становить 100 % до прогнозу), з урожайністю - 10,0 ц/га, намолочено 0,9 тис. тонн; соняшнику обмолочено 189,9 тис. га, (що становить 100 % до прогнозу), з урожайністю - 22,5 ц/га, намолочено 427,2 тис. тонн; сої обмолочено 195,7 тис. га, (що становить 100 % до прогнозу), з урожайністю - 16,8 ц/га, намолочено 328,7 тис. тонн.

Для належного зберігання зерна, на території області задіяно 43 елеваторів, зокрема у Білоцерківському районі 15, Бориспільському - 10, Броварському - 6, Бучанському - 3 та у Фастівському - 9, загальною потужністю 2000,24 тис. тонн.

Крім того, цукрових буряків зібрано на площі 11,0 тис. га, (що становить 100 % до погнозу), з урожайністю 465,0 ц/га, накопано 511,5 тис. тонн.

Для переробки цукрових буряків в області задіяно шість цукрових заводів: з яких у Білоцерківському районі – ТОВ «Шамраївський цукор», з плановою потужністю переробки,0 тис.», ТОВ «Узинський цукровий комбінат», з плановою потужністю переробки 1,7 тис. тонн за добу, АТ «Городище-Пустоварівський цукрозавод», з плановою потужністю переробки 5,0 тис. тонн за добу, ПрАТ «Саливонківський цукровий завод», з плановою потужністю переробки 6,8 тис. тонн за добу, ТОВ «Призма – 14», з плановою потужністю переробки 6,0 тис. тонн за добу та у Броварському районі – ТОВ «КРАЄВИД», з потужністю переробки 2,0 тис. тонн за добу.

Всіма категоріями господарств Київської області завершено збір коренеплодів, бульбоплодів, культур овочевих і продовольчих баштанних. Зокрема, овочевих культур всього зібрано на площі 120,4 тис. га (100 % до прогнозу), валовий збір становить 1976,0 тис. тонн, в тому числі: картоплі зібрано – 80,4 тис. га, накопано 1350,7 тис. тонн; капусти зібрано – 4,7 тис. га, валовий збір становить 77,0 тис. тонн; огірків зібрано – 4,5 тис. га, валовий збір становить 56,2 тис. тонн; помідорів зібрано – 5,0 тис. га, валовий збір становить 77,5 тис. тонн; цибулі зібрано – 4,6 тис. га, валовий збір становить 103,5 тис. тонн; моркви столової зібрано – 4,3 тис. га, валовий збір становить 67,5 тис. тонн; буряків столових зібрано – 4,0 тис. га, накопано 88,2 тис. тонн; інших овочів (часнику, кабачків, баклажанів, перців, зелені) зібрано – 12,9 тис. га, валовий збір становить 155,4 тис. тонн; кавунів зібрано – 1,1 тис. га, валовий збір становить 4,8 тис. тонн; дині зібрано – 1,0 тис. га, валовий збір становить 1,2 тис. тонн.

Під урожай 2025 року всіма категоріями господарств області посіяно озимих зернових культур всього 186,0 тис. га, що становить 100 % до прогнозу, в тому числі: пшениці озимої – 170,0 тис. га (100 % до прогнозу); ячменю озимого – 8,5 тис. га (100 % до прогнозу); жита – 7,5 тис. га (100 % до прогнозу). Крім того, посіяно ріпаку озимого 45,5 тис. га.

Крім того, 9 425,03 га земель сільськогосподарського призначення потребують обстеження на наявність ділянок, забруднених мінами та вибухонебезпечними залишками війни, з яких спочатку 2024 року розміновано 507,76 га.

Галузь тваринництва. [39]. Станом на 01.12.2024 в господарствах усіх категорій Київської області було в наявності великої рогатої худоби всього 107,9 тис. голів (- 0,8 тис. гол. до минулого року, що становить 99,3 %), в тому числі в сільськогосподарських підприємствах області – 87,4 тис. голів (+ 3,9 тис. гол. до минулого року, що становить 104,7 %), в господарствах населення – 20,5 тис. гол. (- 4,7 тис. гол. до минулого року, що становить 81,3 %).

Поголів'я корів в господарствах усіх категорій складало 48,2 тис. голів (- 0,7 тис. голів до минулого року, що становить 98,6 %), в тому числі, в сільськогосподарських підприємствах – 33,9 тис. голів (+ 1,1 тис. гол. до минулого року, що становить 103,4 %), в господарствах населення 14,3 тис. гол. (- 1,8 тис. гол. до минулого року, що становить 88,0 %). Поголів'я свиней в господарствах усіх категорій – 544,3 тис. голів (- 81,5 тис. гол. до минулого року, що становить 87,0 %), в тому числі в сільськогосподарських підприємствах – 486,3 тис. гол. (- 78,9 тис. гол. до минулого року, що становить 86,0 %), в господарствах населення – 58,0 тис. гол. (- 2,6 тис. гол. до минулого року, що становить 95,7 %).

Поголів'я птиці в господарствах усіх категорій – 23794,8 тис. гол. (+ 1912,1 тис. гол. до минулого року, що становить 108,7 %), в тому числі в сільськогосподарських підприємствах – 12774,2 тис. гол. (+1266,5 тис. гол. до минулого року, що становить 111,0 %), в господарствах населення – 11020,6 тис. гол. (+ 10375,0 тис. гол. до минулого року, що становить 106,2 %). Поголів'я овець та кіз в господарствах усіх категорій – 53,2 тис. голів (+ 10,9 тис. гол. до минулого року, що становить 125,8 %), в сільськогосподарських підприємствах – 34,8 тис. голів (+11,3 тис. голів до минулого року, що становить 148,1 %), в господарствах населення – 18,4 тис. гол. (- 0,4 тис. гол. до минулого року, що становить 97,9 %).

Жива маса сільськогосподарських тварин реалізованих на забій у січні-листопаді 2024 року по всіх категоріях господарств області всього 196,1 тис. тонн (+ 5 тис. тонн до минулого року, що становить 102,6 %), в тому числі по сільськогосподарських підприємствах – 136,7 тис. тонн (+4,4 тис. тонн до минулого року, що становить 103,3 %), по господарствах населення – 59,4 тис. тонн (+ 0,6 тис. тонн до минулого року, що становить 101,0 %).

Обсяг виробництва (валовий надій) молока по всіх категоріях господарств в області всього 303,1 тис. тонн (+ 0,7 тис. тонн до минулого року, що становить 100,2 %), в тому числі по сільськогосподарських підприємствах – 243,3 тис. тонн (+ 12,1 тис. тонн до минулого року, що становить 105,2 %), по господарствах населення – 59,8 тис. тонн (- 11,4 тис. тонн до минулого року, що становить 84,0 %).

Кількість одержаних яєць від птиці свійської по всіх категоріях господарств області – 2294,6 млн шт. (+ 32,0 млн шт. до минулого року, що становить 101,4 %), в тому числі по сільськогосподарських підприємствах – 2244,2 млн шт. (+ 269,1 млн шт. до минулого року, що становить 103,5 %), в господарствах населення – 250,4 млн шт. (- 37,1 млн шт. до минулого року, що становить 87,1 %).

Транспортна мережа[40] - 8868,9 км мережа автомобільних доріг загального користування, з них: державного значення – 2 542,4 км; місцевого значення – 6 326,5 км.

549 автобусних маршрутів загального користування, що не виходять за межі території Київської області, з них: міжміських – 223; приміських маршрутів – 326.

29 залізничних станцій:

- пасажирських станцій – 1;
- пасажирських платформ – 15;
- вантажних станцій – 13.

Загальна протяжність залізниць становить 797,8 км.

2.2. Зовнішньоекономічна діяльність Київської області

Зовнішньоекономічна діяльність у Київській області за 2020-2023 роки показала значні зміни та адаптації в умовах економічних викликів, зокрема через пандемію COVID-19 та війну .

Таблиця 6.

Динаміка обсягів експорту та імпорту товарів за 2020-2023 роки [41]

	2020	2021	2022	2023
Експорт, млн.дол. США	1967,7	2550,5	2095,7	1837,5
у % до попереднього року	101,0	129,6	82, 2	87,7
Місце по Україні	8	8	6	4
у % до попереднього року	4178,4	5593,4	3621,1	4561,6
	101,5	133,9	64,7	216,0
	3	3	4	3
Коефіцієнт покриття експортом	0,47	0,46	0.58	0,40

імпорту				

Протягом 2020-2021 років, незважаючи на карантинні обмеження, спостерігалася позитивна динаміка обсягів зовнішньої торгівлі товарами. Київська область займала 8-е місце серед регіонів України за обсягом експорту товарів та 3-є місце за обсягом імпорту товарів.

Військова агресія у 2022-2023 роках суттєво вплинула на логістичні ланцюги та обсяги торгівлі, призвела до втрати частини виробничих потужностей.

Внаслідок зменшення обсягів промислового та сільськогосподарського виробництва, втрату російського та білоруського ринків збуту товарів експорт товарів у 2022 році зменшився на 17,8 %, а у 2023 році – на 12,3 %. Обсяги імпорту у 2023 році (на 26,0 %). Коефіцієнт покриття експортом імпорту у 2023 році зменшився до рекордних 0,40 (у 2022 році – 0,58). рту товарів, у свою чергу, значно знизилися у 2022 році (на 35,3 %), проте, з

Оприлюднення статистичних даних географічної структури зовнішньої торгівлі товарами було відновлено у 2024 році. За підсумками 9 місяців 2024 року суб'єкти господарювання області здійснювали зовнішньоторговельні операції з партнерами зі 166 країн світу.

Обсяг експорту товарів до країн ЄС збільшився на 7,8 % і становив 58,6 % від загального обсягу експорту області. Найвагоміші експортні поставки товарів серед країн ЄС здійснювалися до Польщі – 10,5 % від загального обсягу експорту, Німеччини – 9,5 %, Нідерландів – 7,5 %, Іспанії – 7,2 %, Італії – 3,5 %; серед інших країн – до Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії – 4,7 %, Єгипту – 4,5 %, Туреччини – 4,3%, Республіки Молдови – 4,2 %, Китаю – 4,1 %.

Імпорт товарів з країн ЄС збільшився на 12,9 % і становив 53,2 % від загального обсягу імпорту. Серед країн ЄС найвагоміші імпортні надходження товарів здійснювалися з Польщі – 14,0 % від загального обсягу імпорту,

Німеччини – 12,9 %, Нідерландів – 3,3 %, Франції – 3,1 %; серед інших країн – з Китаю – 15,2 %, США – 7,2 %, Туреччини – 5,4 %, Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії – 3,7 %.

У структурі експорту товарів Київської області продовжують переважати продовольчі товари, зокрема, у 2020 році їх частка становила 64,0%, у 2023 році – 70,2 %.

За 2020-2023 роки зросла частка експорту таких товарів, як продукти рослинного походження (на 4,1 в.п.), жири та олії тваринного або рослинного походження (на 7,3 в.п.), готові харчові продукти (на 1,8 в.п.), машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання (на 1,1 в.п.), недорогоцінні метали та вироби з них (на 1,0 в.п.). Водночас зменшилася питома вага продуктів тваринного походження (на 7,0 в.п.), полімерних матеріалів, пластмас та виробів з них (на 1,6 в.п.), деревини і виробів з неї (на 0,3 в.п.), виробів з паперу та картону (на 3,0 в.п.).

Таблиця 7.

**Динаміка найвагоміших товарних груп експорту області у 2020-2023 роках, %
до загального обсягу експорту [42]**

	у 2020 році	у 2021 році	у 2022 році	у 2023 році
Продукти рослинного походження	20,8	18,4	22,9	24,9
Продукти тваринного походження	27,4	28,0	29,8	20,4
Жири та олії тваринного або рослинного походження	7,3	10,2	11,7	14,6
Готові харчові продукти	8,5	8,0	6,3	10,3
Машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання	5,6	5,4	5,9	6,7
Недорогоцінні метали та вироби з них	3,2	3,8	4,8	4,2
Продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості	3,1	3,5	3,1	3,8
Полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них	4,5	5,0	2,2	2,9
Деревина і вироби з деревини	2,8	2,4	2,4	2,5
Маса з деревини або інших волокнистих целюлозних матеріалів, у тому числі папір та картон	5,0	4,7	2,6	2,0

Основу імпорту області (83%) становлять непродовольчі товари, серед яких: засоби наземного транспорту, літальних апаратів, плавучих засобів (частка зросла з 14,4 до 19,9 %), машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання (частка зменшилась з 15,7 до 15,2 %), продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості (у 2023 році становила 14,4 %, як і у 2020 році).

За останні 4 роки збільшилась частка імпорту полімерних матеріалів, пластмас та виробів з них (на 0,5 в.п.), продуктів тваринного походження (на 0,5 в.п.), готових харчових продуктів (на 0,2 в.п.). Разом з тим, знизилася питома вага у загальному обсязі імпорту товарів недорогоцінних металів та виробів з них (на 0,2 в.п.), мінеральних продуктів (на 3,9 в.п.), продуктів рослинного походження (на 0,5 в.п.), маси з деревини або інших волокнистих целюлозних матеріалів (на 1,1 в.п.) та текстильних матеріалів та виробів (на 1,7 в.п.).

Таблиця 8..

Динаміка найвагоміших товарних груп імпорту області у 2020-2023 роках, % до загального обсягу імпорту [43]

	у 2020 році	у 2021 році	у 2022 році	у 2023 році
Засоби наземного транспорту, літальних апаратів, плавучих засобів	14,4	13,3	13,9	19,9
Машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання	15,7	15,4	14,0	15,2
Продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості	14,4	14,0	16,0	14,4
Полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них	6,6	8,0	8,0	7,1
Недорогоцінні метали та вироби з них	7,3	7,8	6,9	7,1
Мінеральні продукти	11,1	12,2	15,2	6,2
Продукти тваринного походження	5,3	6,3	5,3	5,8
Готові харчові продукти	5,2	5,1	4,4	5,4
Продукти рослинного походження	5,8	5,2	5,3	5,3
Маса з деревини або інших волокнистих целюлозних матеріалів	3,6	3,3	3,1	2,5

У Київській області вживаються заходи з метою сприяння виходу експортерів області на зовнішні ринки, збільшення інвестиційних потоків.

Зокрема у березні 2024 року із штатом Вашингтон підписано Угоду про становлення побратимських відносин та досягнуто домовленості щодо створення порталу взаємодії бізнесу «Kyiv – Washington Business Bridge Web Portal».

Також для розширення експортних можливостей підприємств Київської області налагоджено тісну співпрацю з ПрАТ «Експортно-кредитне агентство» та Офісом з розвитку підприємництва та експорту. На постійній основі проводяться заходи для підприємців для обговорення експортних можливостей підприємств Київської області.

Головною проблемою у зовнішній торгівлі товарами залишається домінування у структурі експорту товарів з низькою доданою вартістю. Отже є потреба у спрямуванні зусиль з боку органів влади Київської області на підтримку місцевих виробників, які готові від продажу сировини перейти до її переробки, зробити свою продукцію конкурентоспроможною на міжнародному ринку.

Зробимо короткі висновки.

1. Протягом 2020-2021 років, незважаючи на карантинні обмеження, спостерігалася позитивна динаміка обсягів зовнішньої торгівлі товарами. Київська область займала 8-е місце серед регіонів України за обсягом експорту товарів та 3-є місце за обсягом імпорту товарів.

2. Військова агресія у 2022-2023 роках суттєво вплинула на зовнішньоекономічну діяльність. Загальний обсяг експорту товарів мав негативну тенденцію, проте, за цим показником область зайняла 4 місце по Україні.

3. У 2024 році експорт товарів до країн ЄС збільшився на 7,8 % і становив 58,6 %. Основними експортними партнерами Київської області протягом 2024 року були Польща, Німеччина, Нідерланди, Іспанія, Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії, Єгипет, Туреччина,

Республіка Молдова, Китай. Найбільші обсяги імпорту товарів до Київської області надходили з Польщі, Німеччини, Нідерландів, Китаю, США, Туреччини.

4. У структурі експорту продовжують домінувати товари з низькою доданою вартістю. Основні товари експорту у 2023 році: продукти рослинного та тваринного походження, жири та олії, машини та обладнання, готові харчові продукти, недорогоцінні метали та вироби з них. Найбільш вагомі товари імпорту: засоби наземного транспорту, машини та обладнання, продукція хімічної промисловості, полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них, недорогоцінні метали та вироби з них, мінеральні продукти.

РОЗДІЛ 3. РОЗВИТОК МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

3.1. Результати виконання “ Програми розвитку міжнародного співробітництва Київської області на 2022-2025 роки”

В області ведеться постійна робота щодо налагодження міжнародної співпраці. За 2023 рік та I-й квартал 2024 року Київською обласною державною адміністрацією забезпечено організацію та протокольний супровід візитів понад 170 іноземних делегацій, включаючи візити іноземних політиків, представників міжнародних організацій, відомих представників громадськості. Серед візитерів є багато тих, хто відвідує Київщину повторно. Найбільш значимі для області візити здійснили Президенти Австрії, Чехії, Словаччини, Естонії, Південної Кореї, Швейцарії, Фінляндії, Президентка парламентської делегації НАТО, 48-й Віце-президент США, Прем'єр-міністри Ісландії, Латвії, Ірландії, Міністр економіки Латвії, Румунії, Міністр інфраструктури Молдови, Швеції, Литви, Міністри закордонних справ Німеччини, Ізраїлю, Бахрейну, Естонії, Міністри оборони Македонії та Норвегії, Естонії та Міністр освіти Словаччини.

Метою проведення візитів є висвітлення трагічних наслідків російської збройної агресії та військових злочинів на території Київської області. Візити було організовано у співпраці з Офісом Президента України, Міністерством закордонних справ України, Верховною Радою України, Міністерством оборони України, Посольствами іноземних держав, міжнародними організаціями і такими організаціями, як UNITED 24, Ялтинська Європейська Стратегія (YES), Генеральна дирекція з обслуговування іноземних представництв тощо. Між Київською областю та французьким регіоном Іль-де-Франс було укладено Меморандум про взаєморозуміння.

Підписано Меморандум про співпрацю з регіоном Тоскана (Італійська Республіка), а також Угоду про співпрацю із штатом Вашингтон (США). Зокрема, Київщина та штат Вашингтон співпрацюватимуть в наступних сферах:

економіка та інвестиції, агроінновації, стала біоекономіка, чиста енергія, цифрові технології, а також відновлення інфраструктури Київщини.

Надано сприяння в укладанні угод про міжнародні побратимства Бучанській, Ірпінській, Бородянській, Макарівській, Боярській, Броварській, Білогородській, Білоцерківській, Великодимерській, Димерській, Славутицькій, Коцюбинській, Немішаївській, Обухівській, Фастівській та Яготинській територіальним громадам. Всього, за даними порталу decentralization.org.ua, 33 громади області (або менше половини) мають побратимів закордоном (всього 127). Найбільше у Польщі (30 партнерів), Німеччині (20), Литві (10). Найактивнішими у міжнародних зв'язках є громади пристолічного регіону, які постраждали від війни [44].

Київська обласна державна адміністрація веде активну співпрацю із міжнародними організаціями. На даний час кількість організацій, які надають гуманітарну допомогу, перевищує 70. Серед важливих партнерів: Міжнародна організація з міграції (МОМ ООН), Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН), Дитячий фонд ООН (UNICEF), Товариство Червоного Хреста України, Програма розвитку ООН (ПРООН), Угорська екуменічна служба допомоги, Лікарі без кордонів, Агентство США з міжнародного розвитку (USAID), Міжнародний фонд «Партнерство за сильну Україну» (PFRU), Oxfam GB, Global Empowerment Mission (GEM), Project NOPE, Карітас, Турецька агенція зі співробітництва та координації (ТІКА), Японське агенство міжнародного співробітництва (JICA).

Вказані гуманітарні організації здійснюють діяльність у 14 секторах, включаючи відбудову пошкодженої інфраструктури, продовольчу безпеку, охорону здоров'я, захист дітей і родин, діяльність з розмінування територій, освітню діяльність, координацію роботи гуманітарних хабів та управління ними, відновлення мереж та евакуаційну логістику в надзвичайних ситуаціях, передачу спеціальної техніки, автомобілів в комунальну власність громад. Загалом за 2023 рік за кошти міжнародних партнерів Київської області було повністю або частково відновлено 2 767 об'єктів, серед них:

- 149 багатоповерхівок,
- 2 571 приватний будинок,
- 21 заклад середньої освіти,
- 15 закладів дошкільної освіти,
- 11 закладів охорони здоров'я.

Найбільшими міжнародними проєктами є:

- відновлення дитячого садочку «РУТА» в м. Ірпінь за кошти Уряду Литви (орієнтовна вартість 4,4 млн євро), відновлення ліцею № 3 в м. Ірпінь за кошти UNICEF та інших міжнародних партнерів (орієнтовна вартість 4,8 млн євро),
- проведення капітального ремонту школи в смт Бородянка (орієнтовна вартість 4,8 млн євро);
- проведення капітального ремонту двох багатоповерхових будинків у м. Ірпінь за сприяння МОМ ООН (орієнтовна вартість 1,2 млн євро).

У рамках міжнародної програми між UNICEF та 9-ма територіальними громадами Київської області (Вишгородською, Димерською, Іванківською, Великодимерською, Макарівською, Гостомельською, Бородянською, Бучанською та Ірпінською) було підписано Меморандуми про співпрацю.

Підписання відповідних угод сприятиме наданню комплексних медичних, соціальних, освітніх послуг для постраждалих внаслідок російської збройної агресії сімей і дітей до 2026 року. Також ведеться тісна співпраця з іноземними посольствами в Україні, зокрема, з посольствами Німеччини, Литви, Молдови, Нідерландів, Італії, Франції, Японії, Австрії, Кореї та іншими партнерами.

Основними напрямки міжнародної допомоги в рамках домовленостей є гуманітарна допомога медичній сфері, у сфері освіти, передача комунальної техніки, ремонт пошкоджених об'єктів інфраструктури, допомога в подоланні енергетичної кризи, роздача продуктових та гігієнічних наборів, реалізація програм фінансової підтримки населення області для покриття нагальних потреб.

Київська обласна державна адміністрація спільно із іноземними посольствами координує процес допомоги територіальним громадам із розміщенням внутрішньо переміщених осіб та родин, які втратили власне житло внаслідок російської збройної агресії шляхом встановлення в містах та селах модульних будинків. Відповідні модульні містечка працюють в Бучанській, Ірпінській, Бородянській, Макарівській та інших територіальних громадах, що зазнали руйнувань. У співпраці із Посольством Фінляндії в Україні було встановлено 51 будинок на території Ірпінської, Дмитрівської та Бородянської громад. Також в координації з Посольством Литви в Україні відкрито нову секцію модульних будиночків в смт Бородянка.

Міжнародними партнерами передано понад 2 093 ноутбуки школярам з області, надано допомогу в облаштуванні бомбосховищ в закладах освіти.

Французькі партнери із регіону Іль-де-Франс надали для закладів освіти та центрів надання адміністративних послуг Київщини понад 6 000 планшетів. У Тарасівці на Київщині відкрили першу чергу «Містечка Хансена». Будівництво фінансує благодійна організація To Ukraine With Love. Основний інвестор цього проєкту – Делл Лой Хенсен. Ключі від квартир отримали 80 родин, які користуватимуться безоплатною орендою терміном на 5 років. У перші готові будинки заселились понад 300 переселенців, серед яких 104 дитини.

Наприкінці квітня 2023 року іноземним партнерам, серед яких представники Комітету регіонів ЄС, Конгресу місцевих і регіональних влад Ради Європи, які прибули в Україну в рамках першого Міжнародного саміту міст та регіонів, було презентовано Регіональний офіс міжнародного співробітництва (далі – РОМС). РОМС утворено як консультативно-дорадчий орган відповідно до розпорядження Київської обласної державної адміністрації (Київської обласної військової адміністрації) від 05 травня 2023 року № 341, затверджено положення про нього та посадовий склад. Головними напрямками його діяльності є гуманітарна і соціальна допомога, а також відновлення пошкодженої та знищеної інфраструктури, перезапуск економіки Київської

області шляхом систематизації даних, супроводження 118 проєктів та координації міжнародного співробітництва між усіма сторонами, які представлені в регіоні. Відповідно до посадового складу РОМС Агенцію регіонального розвитку Київської області (далі – АРРКО) визначено його виконавчим органом.

Співпраця відбувається на рівні обласних державних адміністрацій, територіальних громад, міжнародних організацій та через підписання меморандумів про взаємодію.

Основні напрямки та партнери.

Відновлення та модернізація: співпраця з Бельгійським агентством Enabel спрямована на підтримку секторів освіти та охорони здоров'я, а також на будівництво споруд цивільного захисту в громадах Київщини.

Розширення міжнародних зв'язків: планується поновлення співпраці з традиційними партнерами, такими як штат Меріленд (США), Нижня Австрія (Австрія), Мазовецьке воєводство (Польща), та започаткування нових зв'язків з регіонами з Великобританії, Німеччини, Литви, Туреччини, Саудівської Аравії та Республіки Корея.

Спільні проєкти: міжнародні партнери допомагають у реалізації проєктів для спільної підтримки сталого відновлення, модернізації та підвищення стійкості регіону.

Форми співпраці

Двосторонні меморандуми: підписання документів про співпрацю, як-от меморандуму між Київською ОВА та Enabel, для започаткування стратегічного партнерства.

Регіональне співробітництво: взаємодія між Київською областю та іншими регіонами (штатами, воєводствами, жупаніями, провінціями) на основі укладених угод про партнерство.

Інституційна співпраця: співпраця на рівні державних адміністрацій та міжнародних агентств, як-от Бельгійське агентство з міжнародного співробітництва[45].

У 2024-2025 році Київська область посилила свою міжнародну співпрацю, укладаючи нові партнерства та поглиблюючи діючі. Особливу увагу приділили співробітництву задля розвитку сфери охорони здоров'я, модернізації освітніх систем та поліпшення економічної стійкості через обмін досвідом та впровадження міжнародних ініціатив. Зокрема, успішно розвивається співпраця зі штатами Вашингтон та Юта (США), з регіонами Тоскана (Італія), Іль-де-Франс (Франція), Середньочеським краєм (Чехія).

Наприклад, з Іль-де-Франс активно розробляється програма навчання для державних службовців та посадових осіб органів місцевого самоврядування, яка орієнтована на роботу з грантовими програмами Європейського Союзу. Це дозволить підвищити професійну компетенцію працівників Київської ОВА, місцевого самоврядування та працівників Регіонального центру підвищення кваліфікації області.

З американським штатом Вашингтон започатковано важливу онлайн платформу для бізнесу «Kyiv – Washington Business Bridge Web Portal». Ця платформа дозволить підприємствам обох регіонів публікувати інформацію та знаходити інвестиційні можливості.

Штат Юта став партнером у розвитку освіти. Планується співпраця між освітніми закладами, зокрема в контексті проведення спільних уроків в школах та «Року Київської області в Юті» і «Року Юти в Київській області».

Південна Корея сприяє розробці транспортного майстер-плану для Київщини, що включає оптимізацію інфраструктури і покращення транспортної доступності. Також підписано меморандум про взаєморозуміння щодо розвитку транспортної інфраструктури між Київською обласною державною адміністрацією та урядом столичного міста Сеул.

Особливу увагу приділено розвитку медичних послуг. У 2024 році лікарі Київської обласної дитячої лікарні пройшли стажування в Дитячій лікарні Мейер у Флоренції (Італія), що дозволило підвищити рівень надання медичних послуг в області. Також Боярська дитяча лікарня уклала угоду про партнерство з Мейер, що також посилить медичну співпрацю між регіонами.

2024 рік став важливим етапом для міжнародного співробітництва Київщини, що дозволило зміцнити позиції області на міжнародній арені та отримати нові можливості для розвитку в різних сферах.

В планах – поновлення співпраці зі штатом Меріленд (США), федеральною землею Нижня Австрія (Австрія), Мазовецьким воєводством (Польща), Братиславським самоврядним краєм (Словаччина), Софійською областю (Болгарія), Загребською жупанією (Хорватія), островом Крит (Греція).

Також започаткування нової співпраці з графствами Бакінгемшир та Західний Йоркшир (Великобританія), федеральною землею Бранденбург (Німеччина), Вільнюським повітом (Литва), регіоном Анкара (Туреччина), Провінцією Ер-Ріяд (Саудівська Аравія), Провінцією Кьонгідо (Республіка Корея)

Київська обласна державна адміністрація та уряд столичного міста Сеул підписали Меморандум про взаєморозуміння щодо розвитку транспортної інфраструктури. На церемонії підписання Київську ОДА представляв начальник управління міжнародного співробітництва КОДА Микита Геращенко. Подія відбулася в присутності Надзвичайного і Повноважного Посла України в Республіці Корея Дмитра Пономаренка [46].

Співпраця передбачає обмін досвідом, інформацією та інноваціями з метою підтримки сталого зростання обох регіонів.

Спільні проекти сприятимуть розвитку та модернізації транспортної інфраструктури Київщини, дозволять отримати доступ до кращих практик у сфері управління та експлуатації транспортних систем, що є важливим кроком для відновлення і розвитку економіки регіону.

Реалізація меморандуму відкриває нові можливості для подальшого покращення співробітництва між містом Сеул та Київською областю. Зокрема, в планах об'єднання зусиль також у сфері освіти та охорони здоров'я. Це сприятиме розвитку людського капіталу, підвищенню рівня медичних послуг та впровадженню передових освітніх технологій [48].

Голова Київської ОДА Руслан Кравченко провів низку важливих зустрічей з представниками місцевого самоврядування італійського регіону Тоскана – мером Флоренції Сарою Фунаро, представниками регіональної ради Тоскани та регіональної асоціації муніципалітетів. «Головна тема – безпекова ситуація в Україні. Російський ворог щодня вбиває наших людей, руйнує критичну інфраструктуру. Зупинити агресора, досягти справедливого миру, безпеки та справедливого покарання – це те, що має об'єднувати цивілізований світ. Презентував італійським колегам План перемоги. Від країни, яка головує в G7, очікуємо важливого внеску у боротьбу воєнними злочинцями», повідомив Руслан Кравченко [49].

Про 5 пунктів Плану перемоги вже знають регіони та громади у США, Німеччині, Франції, Італії, Британії, Польщі, Литві і Латвії, Естонії, Північній Македонії, Грузії та інших державах. Загалом це понад 140 звернень до міст та регіонів побратимів з 31 держави світу.

Під час зустрічей також обговорили енергетичну ситуацію. «Ворог планомірно намагається зруйнувати енергетичну інфраструктуру. Енергетика працює на межі. Тому енергонезалежність – це питання не лише комфорту, а й виживання. Запросив наших партнерів допомогти Київщині з облаштуванням когенераційних установок, сонячних електростанцій тощо», – розповів голова Київської ОДА.

Ще одна тема під час зустрічей – відбудова Київщини. Із 30 тисяч пошкоджених та зруйнованих росіянами об'єктів, вже відновлено понад 20 тис. Регіон потребує допомоги у відновленні інфраструктури – шкіл, садочків, лікарень. Тому очільник Київської області запросив італійських колег долучатися до реалізації таких проєктів.

Під час зустрічі з представниками регіональної асоціації муніципалітетів сторони домовилися про розширення мережі громад-побратимів Тоскани та Київщини. «Формат побратимства – це не лише символічне партнерство. Така співпраця дозволяє залучати гуманітарну, фінансову та технічну допомогу для громад Київщини, які цього потребують. Дякую нашим італійським друзям за

розуміння складності ситуації та готовність допомагати Україні в цей важкий час. Ми обов'язково вистоїмо, бо нас підтримує світ», – підкреслив Руслан Кравченко.

Т.в.о голови Київської ОДА Микола Калашник разом із представниками громад та Київським регіональним офісом Програми «U-LEAD з Європою» обговорили можливості для співпраці. Микола Калашник привітав учасників заходу з початком реалізації третьої фази програми. Її ключове завдання – підтримка реформи децентралізації та посилення місцевого самоврядування. «Зміцнюємо міжнародне співробітництво задля підвищення спроможності громад Київщини. Уже маємо успішні кейси співпраці. Завдяки програмі в 19 громадах створено сучасні центри надання адміністративних послуг. Ще один напрямок, допомога в якому є надзвичайно важливою для наших громад, – це розробка стратегічних документів. Вже підготовлено проєкт актуалізованої Стратегії розвитку Київської області на 2021-2027 роки. Затверджені стратегії розвитку мають 30 із 69 громад, але багато з них потребують оновлення» [50].

Київська ОДА підтримує ініціативи «U-LEAD з Європою» та вбачає перспективи у розширенні співпраці громад із ЄС. Йдеться про ознайомлення із програмами та грантами Євросоюзу, консультаційну підтримку щодо написання якісних грантових заявок, активізацію співпраці з європейськими муніципалітетами [51].

Під час відкриття представництва HD Hyundai XiteSolution в Україні Київська обласна військова адміністрація та компанія HD Hyundai XITESOLUTION підписали Меморандум про співпрацю. Про це на сторінці у Facebook повідомив т.в.о голови Київської ОДА Микола Калашник.

«Зробити регіон кращим, ніж він був. Такий пріоритет нашої команди. Для цього розвиваємо міжнародні зв'язки, встановлюємо партнерські відносини з провідними компаніями світу. Ця важлива подія відкриває нові перспективи для розвитку Київщини, закладаючи міцний фундамент для відновлення інфраструктури, нові можливості для людей та громад, підготовки висококваліфікованих фахівців», – повідомив Микола Калашник [52].

Один із ключових напрямів співробітництва – створення сучасного тренінгового центру, обладнаного інноваційною технікою.

Унаслідок повномасштабного вторгнення росії на Київщині зруйновано та пошкоджено понад 30 тис. об'єктів. Із них уже відновили 20,3 тисячі. Підготовка кваліфікованих спеціалістів та нова будівельна техніка значно прискорять темпи відновлювальних робіт в громадах. «Щиро дякую нашим корейським партнерам за їхню підтримку Київщини та України у цей складний час. Разом ми створюємо майбутнє, сповнене можливостей та перспектив», – наголосив Микола Калашник [53].

П'ять важливих документів, що відкривають нові можливості для розвитку співпраці між громадами Київської області та європейськими партнерами, підписано під час III Міжнародного Саміту міст і регіонів «Згуртовані заради миру і безпеки». Про це голова Київської обласної державної адміністрації Микола Калашник повідомив у Facebook.

Разом з головами громад Київщини очільник КОДА взяв участь у Саміті із залученістю 216 іноземних учасників з 20 країн світу, 22 представників посольств іноземних держав. Напередодні міжнародні делегації-учасники Саміту побували на території Київської області. Іноземні гості на власні очі побачили, як відбудовується регіон.

«Сьогодні під час Саміту мали можливість обговорили амбітні плани подальшого відновлення та розвитку, адже кожна громада заслуговує на гідне майбутнє», — зазначив Микола Калашник [54].

У межах цього масштабного заходу підписали п'ять важливих документів:

- Угоду про партнерство між Київською ОДА, Чернігівською ОДА, регіоном Іль-де-Франс (Французька Республіка) та Київською школою державного управління ім. С. Нижного по проєкту Kalyna щодо здобуття навичок з управління європейськими проєктами;

- Протокол про наміри щодо співпраці та партнерства між Київською ОДА і повітовою радою Марамуреша (Румунія);

- Договір про партнерство та співробітництво між Коцюбинською селищною радою та муніципалітетом громади Волюве-Сент-П'єр, м. Брюссель (Королівство Бельгія);

- Договір про співпрацю між Славутицькою міською радою та Вісагінаським самоврядуванням (Литовська Республіка)

- Меморандум про партнерство та співробітництво між Васильківською міською радою та магістратом міста Оберурзель (Федеративна Республіка Німеччина).

«Такі партнерства є свідченням взаємної довіри та спільних цінностей. Дякую Президенту України Володимирі Зеленському за ініціативу проведення цього Саміту та за підтримку міжнародного співробітництва. Участь у панелях, обговорення важливих тем дали можливості кожному регіону, кожній громаді для налагодження спільної роботи, партнерських відносин та об'єднання зусиль. Наша спільна мета — досягнення справедливого миру в Україні. Вірю, що разом подолаємо всі виклики й зробимо країну ще сильнішою та успішнішою!», — наголосив Микола Калашник.

Міжнародні делегації відвідали громади Київщини, які найбільше постраждали від війни і нині активно відновлюються.

Громади Київщини, які найбільше постраждали від війни і нині активно відновлюються, приймали міжнародні делегації. Йдеться про понад 100 гостей з країн Європейського Союзу, зокрема, із Франції, Німеччини, Латвії, Литви, Австрії, Польщі тощо.

Делегації відвідали населенні пункти, які одними із перших зазнали нищівних ударів російських військ у лютому 2022 року - Ірпінь та Бучу, а основною локацією поїздки стала Бородянка. Супроводжували іноземних гостей голова Державного агентства відновлення та розвитку інфраструктури Сергій Сухомлин, перший заступник голови Державного агентства відновлення та розвитку інфраструктури України Микола Бойко та очільник Київської обласної державної адміністрації Микола Калашник..

Попри відсутність будь-яких військових об'єктів, Бородянка опинилася під прицілом артилерії та авіації агресора. Російські війська нищили житлові квартали, школи, амбулаторії, об'єкти інфраструктури. Окупанти прагнули стерти селище з карти, та спротив місцевих жителів і сила українських Захисників та Захисниць не дозволили цьому статися. На початку квітня 2022 року Бородянку було звільнено.

Втрати громади виявилися одними з найбільших на Київщині: тут було зруйновано або пошкоджено 825 об'єктів. Нині триває відновлення, й процеси максимально прискорені завдяки спільним діям держави та підтримці міжнародних партнерів. Сьогодні населений пункт уже відновлено на 50%. Йдеться про 592 об'єкти: 570 приватних будинків, 14 багатоквартирних, 5 закладів освіти та 4 громадські будівлі. Наразі відбувається відбудова ще 53 об'єктів, 42 з яких — житлові. Окремо Агентство відновлення реалізує 24 проєкти: житлові будинки, адміністративні споруди, заклад культури та об'єкт вулично-дорожньої мережі. Завершення переважної більшості з них заплановане на кінець осені 2025 року, решти — до третього кварталу 2026-го.

«Важливо, що іноземні партнери змогли побачити все це на власні очі. Не лише руйнування, залишені ворогом, а й ту величезну роботу, яку громада, держава та міжнародні друзі України виконують щодня для повернення нормального життя. Нові сквери, відбудовані оселі, сучасні публічні простори — усе це формує Бородянку сьогодення, яка вже стала прикладом незламності та системного відновлення навіть у час війни», — наголосив Микола Калашник

Південнокорейські інвестори допомагають удосконалювати транспортну інфраструктуру Київщини. Завдяки їхній допомозі вже розпочато розроблення Транспортної моделі Київщини. Про це під час зустрічі південнокорейської делегації з представниками Київської обласної військової адміністрації, головами районних державних адміністрацій та керівниками територіальних громад повідомив начальник КОВА Руслан Кравченко. «Трохи більше чотирьох місяців тому в Києві під час спільного форуму України та Республіки Корея ми домовилися з південнокорейськими інвесторами про їхню допомогу в

удосконаленні транспортної інфраструктури Київщини. Сьогодні вже обговорюємо конкретні кроки з реалізації проєкту. З нашими партнерами ми вже почали розробляти Транспортну модель Київської області», – сказав Руслан Кравченко. Він зауважив, що модель дозволить проаналізувати стан пошкодження транспортної інфраструктури Київщини, розробити бачення та стратегію її відновлення, розробити комплексні плани просторового розвитку та оптимізувати транспортні потоки [55].

Руслан Кравченко наголосив, що завдяки міжнародним партнерам транспортна інфраструктура Київщини буде сучасною, комфортною, безпечною та економічно привабливою. Свої пропозиції максимально оперативно готові надавати райони та громади області, адже саме на місцях розуміють, що вкрай потрібно пристойному регіону.

Під час зустрічі голова південнокорейської делегації Лі Ми-Хіук розповів, що вражений побаченням на Київщині і здатністю навіть в умовах війни відбудовувати країну та будувати плани на майбутнє.

«Підтримка на всіх етапах – це те, що пообіцяли наші партнери. Вже до кінця року, крім напрацьованої моделі, наші партнери розроблять та запропонують низку життєздатних проєктів з удосконалення транспортної інфраструктури. Допоможуть і в залученні приватних інвестицій для їх реалізації. Сучасна та розгалужена транспортна інфраструктура – це те, що потрібно мешканцям Київщини. йдеться не лише про комфорт, і про безпеку», – сказав Руслан Кравченко. Захід відбувся в приміщенні Бучанської агенції регіонального розвитку.

Проміжні висновки

1. В області ведеться постійна робота щодо налагодження міжнародної співпраці. У 2023 році та I кварталі 2024 року Київщину відвідала 170 іноземних делегацій, до складу яких увійшли вищі посадові особи іноземних держав партнерів, представники різних урядових та неурядових організацій, бізнесу, волонтерських організацій і благодійних фондів, які прагнуть

допомогти регіону. На даний час кількість організацій, які надають гуманітарну допомогу, перевищує 70.

2. Київська область започаткувала партнерства з французьким регіоном Ільде-Франс, з регіоном Тоскана (Італійська Республіка), штатом Вашингтон (США).

3. Лише 33 громади області (або менше половини) мають побратимів закордоном, з яких найбільше - у Польщі (30 партнерів), Німеччині (20), Литві (10). Найактивнішими у міжнародних зв'язках є громади пристольного регіону.

3.2. Аналіз “Програми розвитку міжнародного співробітництва Київської області на 2026-2027 роки”

Визначення проблеми, на вирішення якої спрямована програма/

23 жовтня 2025 року Київська обласна рада затвердила “Програму розвитку міжнародного співробітництва Київської області на 2026-2027 роки”.

Прийняття Програми обумовлено необхідністю створення цілісної ефективної системи співробітництва з державами та регіонами світу, міжнародними структурами, яка відкриває нові перспективи для послідовного налагодження партнерських відносин та забезпечення належного, цілеспрямованого та стабільного виконання регіональної складової загальнонаціонального курсу України на інтеграцію у світове співтовариство, формування позитивного міжнародного іміджу Київської області, яке має забезпечити створення інформаційного простору, сприятливого для політичного та соціально-економічного розвитку Київщини, а також стимулювання сталого соціально-економічного розвитку територіальних громад області.

У період дії воєнного стану ключовими пріоритетами міжнародного співробітництва є залучення іноземних партнерів до реалізації проєктів відбудови Київщини, зміцнення партнерських зв'язків та використання міжнародних контактів для підвищення спроможностей регіону ефективно реагувати на нові економічні виклики. Як один із регіонів, що найбільше постраждали від російської агресії, Київщина потребує цілеспрямованої підтримки з боку міжнародної спільноти.

У подальшому співпраця з державами партнерами та міжнародними організаціями буде зосереджена на забезпеченні соціально-економічних потреб населення області, створенні умов для її сталого розвитку та відновлення.

У попередні роки Київська область сформувала позитивний імідж серед міжнародних організацій, іноземних держав та громадськості як регіон із вигідним географічним розташуванням, високим рівнем економічного розвитку,

значним природним потенціалом і кваліфікованими трудовими ресурсами. Безпосередня близькість до столиці України, де розташовані дипломатичні представництва та офіси міжнародних організацій, створює сприятливі умови для налагодження прямих контактів і розвитку партнерських відносин.

Водночас це покладає на область особливу відповідальність за гідне представлення Київщини та держави в цілому на міжнародній арені.

Після початку повномасштабної збройної агресії російської федерації проти України у лютому 2022 року та героїчної відсічі українського народу, зокрема на території Київщини, міжнародна увага до регіону значно посилилася.

Київська область стала прикладом стійкості та здатності ефективно мобілізувати ресурси для відновлення зруйнованої інфраструктури, реконструкції соціальних об'єктів і надання допомоги населенню, що постраждало від воєнних дій.

Попри звільнення території області від окупантів, Київщина й надалі перебуває під постійною загрозою ракетних і дронівих атак, унаслідок яких періодично зазнають руйнувань об'єкти критичної, житлової та соціальної інфраструктури. В умовах триваючої війни регіон демонструє надзвичайну стійкість, згуртованість і непохитне прагнення до відбудови, що привертає увагу міжнародної спільноти та сприяє зміцненню партнерських зв'язків. Саме ці фактори забезпечують сталий інтерес іноземних партнерів до розвитку співпраці з Київщиною.

Станом на жовтень 2025 року чинними залишаються 20 міжнародних документів, укладених між Київською обласною державною адміністрацією та регіонами іноземних держав Європи, Азії, США, Великої Британії та Латинської Америки.

Крім того, між громадами Київської області та зарубіжними муніципалітетами налічується 133 побратимства, що створює міцну основу для обміну досвідом та реалізації спільних ініціатив.

Наступним кроком у розвитку міжнародного співробітництва є забезпечення практичної реалізації вже досягнутих домовленостей і підвищення ефективності партнерських відносин шляхом аналізу стану виконання чинних двосторонніх документів та їхньої актуалізації відповідно до сучасних викликів.

З метою стимулювання та зміцнення соціально-економічного розвитку Київської області особливого значення набуває активна участь регіону в програмах відбудови України, а також у проєктах міжрегіонального співробітництва Європейського Союзу.

Зокрема, важливими є програми Європейського інструменту сусідства, територіального співробітництва країн Східного партнерства, прикордонного співробітництва та інші міжнародні ініціативи, спрямовані на залучення фінансових і технічних ресурсів.

Участь у таких програмах, а також співпраця з донорськими структурами, дозволяють Київщині:

- розширювати свої можливості для реалізації стратегічних завдань розвитку;
- сприяють впровадженню курсу на європейську інтеграцію,
- зменшують навантаження на державний і місцеві бюджети; створюють нові робочі місця та підвищують якість життя населення.

2. Саме на посилення цих напрямів спрямована Програма розвитку міжнародного співробітництва Київської області на 2026–2027 роки []. Її актуальність зумовлена необхідністю формування цілісної та ефективної системи взаємодії з регіонами інших країн і міжнародними структурами для послідовного розширення партнерських зв'язків, реалізації регіональної складової загальнонаціонального курсу України на інтеграцію у світове співтовариство та зміцнення позитивного міжнародного іміджу Київщини.

У сукупності це сприятиме сталому соціально-економічному й гуманітарному розвитку регіону, забезпечуючи його вагому роль у процесі повоєнного відновлення та європейської інтеграції держави.

Важливим фактором для забезпечення поставлених завдань вбачається посилення взаємодії між Київською обласною державною адміністрацією та Київською обласною радою у сфері міжнародного співробітництва, посилення координації між Київською обласною державною адміністрацією та територіальними громадами у відповідності з положеннями Указу Президента України від 22 грудня 2021 року № 671/2021 «Питання координації зовнішньополітичної діяльності держави».

У нинішніх умовах ефективність реалізації потенціалу міжнародного і транскордонного співробітництва в регіоні безпосередньо залежить:

- від рівня інституційної спроможності суб'єктів та учасників такої співпраці;
- також від рівня знань і навичок державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад, представників громадянського суспільства, які забезпечують реалізацію функцій та повноважень відповідних державних органів влади, органів місцевого самоврядування, інституцій та організацій у сфері міжнародного і транскордонного співробітництва.

Зокрема, це передбачає організацію програм підвищення кваліфікації, професійного розвитку та обміну досвідом між представниками органів влади, місцевого самоврядування, освітніх і наукових установ, бізнесу та громадського сектору.

Такі ініціативи сприятимуть формуванню сучасної управлінської культури, ефективній реалізації міжнародних проєктів і зміцненню партнерських відносин.

Таким чином, міжнародне співробітництво відіграє визначальну роль у соціально-економічному розвитку як України загалом, так і Київської області зокрема.

Серед основних напрямів розширення міжрегіональної співпраці та європейської інтеграції України - вироблення та впровадження цілісної, збалансованої зовнішньої політики, спрямованої на повноцінне виконання

положень Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами.

Не менш важливими завданнями є формування позитивного міжнародного іміджу регіону та держави, а також активне використання найкращого іноземного досвіду, можливостей і ресурсів регіонів-партнерів шляхом реалізації спільних ініціатив і проєктів, спрямованих на сталий розвиток Київщини.

Отже, основними проблемами, на розв'язання яких спрямована Програма, є:

- недостатня конкретизація заходів щодо розвитку міжрегіонального та транскордонного співробітництва в рамках угод, укладених між територіальними громадами та їхніми партнерами в інших країнах;
- низький рівень активності суб'єктів та учасників транскордонного співробітництва щодо реалізації проєктів транскордонного співробітництва;
- відсутність повного протокольного супроводу візитів іноземних делегацій, включно з організацією трансферів, проживання і логістики для результативного проведення офіційних зустрічей і переговорів;
- недостатній обсяг фінансового забезпечення реалізації заходів і проєктів міжрегіонального співробітництва;
- низька активність територіальних громад Київської області в грантових програмах і проєктах та недостатній рівень якості проєктного менеджменту на рівні місцевої виконавчої влади й органів місцевого самоврядування;
- недостатнє представлення Київської області у міжнародних форумах, виставках і конференціях.

Така ситуація вимагає розробки конкретних заходів і механізмів у цій сфері й визначає необхідність чіткої та послідовної реалізації Програми.

3. Визначення мети програми .

Головною метою Програми є використання можливостей міжнародного міжрегіонального співробітництва та європейської інтеграції для підвищення

якості життя населення та рівня розвитку Київської області. Виконання Програми має забезпечити створення сприятливих умов для:

- подолання наслідків російської агресії на території Київської області, відбудови соціальних об'єктів та допомоги населенню регіону;

- впровадження та належне виконання в Київській області регіональної складової загальнонаціонального курсу на європейську та євроатлантичну інтеграцію України, а також забезпечення реалізації на території області державної політики у сфері міжнародних відносин, транскордонного та міжрегіонального співробітництва, взаємодії з міжнародними організаціями і фінансовими інституціями;

- забезпечення повного протокольного супроводу візитів іноземних делегацій, включно з організацією трансферів, проживання, логістики та створенням умов для комфортного й результативного проведення офіційних зустрічей і переговорів;

- розширення участі Київської області у міжнародних форумах, виставках і конференціях;

- активізації взаємовигідної співпраці Київщини й органів місцевого самоврядування області із адміністративно-територіальними одиницями іноземних країн;

- започаткування нових та розвитку раніше встановлених зв'язків Київської області з регіонами країн світу та міжнародними організаціями для вирішення своїх стратегічних цілей;

- подальшої підтримки позитивного міжнародного іміджу Київської області;

- посилення ролі міжнародного (транскордонного та міжрегіонального) співробітництва з використанням можливостей програм сусідства та транскордонного співробітництва ЄС, в т. ч. програм сусідства 2021-2027 та Східного партнерства;

- розширення кола міжнародних проєктів у сферах відновлення, економіки, освіти, медицини, культури та соціального розвитку;

- збільшення участі територіальних громад Київської області в грантових програмах та проектах, а також підвищення рівня якості проектного менеджменту на рівні місцевої виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.

4. Обґрунтування шляхів і засобів розв'язання проблем, обсягів та джерел фінансування; строки та етапи виконання програми.

Стабільний розвиток міжнародного співробітництва, успішне впровадження транскордонних і гуманітарних проєктів, активне залучення міжнародних партнерів до відбудови Київщини, а також створення та підтримка позитивного міжнародного іміджу області у сукупності зі сприянням соціальній активності і самоорганізації населення громад є основою відновлення стабільності, процвітання регіону та підвищення життєвого рівня населення.

Міжнародний досвід переконливо свідчить, що стабільний розвиток зовнішніх відносин і ефективне використання міжнародної допомоги спостерігається у тих країнах та регіонах, де роль держави і регіонів була конструктивною і проявлялася у створенні сприятливих умов для участі в проєктах як повноправних партнерів, у тому числі через механізми співфінансування. Використання коштів міжнародної технічної та гуманітарної допомоги є одним із найдієвіших інструментів для реалізації проєктів, спрямованих на соціально-економічний розвиток, відбудову та зміцнення міжнародного співробітництва.

Програма розвитку міжнародного співробітництва Київської області на 2026-2027 роки (далі – Програма) розроблена на виконання законів України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про транскордонне співробітництво», «Про засади державної регіональної політики», Постанови Верховної Ради України від 14 липня 1993 року № 3384-XII «Про приєднання України до Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними громадами або органами влади 1980 року», Закон України «Про ратифікацію Протоколу № 3 до Європейської

рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними громадами або властями стосовно об'єднань євро регіонального співробітництва (ОЕС)», Указу Президента України від 22 грудня 2021 року № 671/2021 «Питання координації зовнішньополітичної діяльності держави», постанови Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 року № 695 «Про Державну стратегію регіонального розвитку на 2021 – 2027 роки», Стратегії розвитку Київської області на 2021 – 2027 роки, затвердженої рішенням Київської обласної ради від 19.12.2019 № 789-32-VII, міжрегіональних угод, підписаних між Київською областю та регіонами іноземних держав, а також з урахуванням Порядку розроблення, прийняття Київських обласних комплексних та цільових програм, моніторингу та звітності про їх виконання, затвердженого рішенням Київської обласної ради від 23 грудня 2016 року № 214-11-VII (у редакції рішення Київської обласної ради від 16 травня 2024 року № 920-26-VIII).

Фінансове забезпечення виконання Програми здійснюється за рахунок та в межах коштів обласного бюджету. Фінансове забезпечення заходів щодо підтримки виконання Програми здійснюватиметься в межах бюджетних призначень, передбачених управлінню міжнародного співробітництва Київської обласної державної адміністрації на відповідний рік. Виконання Програми передбачається здійснити у період з 2026 року по 2027 рік.

5. Перелік завдань та заходів програми.

Програма покликана стати концептуальною базою довгострокового розвитку міжнародного співробітництва в області як на період воєнного стану, так і в подальшому, сприяти зростанню привабливості серед гостей краю і забезпечити становлення Київської області як регіону з динамічною економікою та сучасною індустрією гостинності та відпочинку. При реалізації Програми обов'язковим є врахування чинної договірноп правової бази, наявних промислових і людських ресурсів, а також історикокультурної спадщини. До основних завдань Програми належать:

5.1. Розвиток міжнародного та міжрегіонального співробітництва сприятиме активізації взаємодії з наявними регіонами-партнерами Київської області та започаткуванню співпраці з новими адміністративними утвореннями іноземних держав. Це дозволить встановлювати та налагоджувати партнерські зв'язки з метою поглиблення співпраці у сферах економіки, торгівлі, культури, туризму, екологічної безпеки, охорони здоров'я, науки та освіти, а також інших сфер суспільного життя. Водночас забезпечуватиметься повний протокольний супровід візитів іноземних делегацій, включно з організацією трансферів, проживання та логістики, що створюватиме умови для комфортного та результативного проведення офіційних зустрічей і переговорів. У підсумку це розширить географію міжнародних зв'язків, підвищить конкурентоспроможність підприємств Київщини та сприятиме соціальному розвитку її населення.

5.2 Міжнародні відрядження сприятимуть розширенню міжнародних контактів та партнерських мереж, посиленню співпраці Київської області з іноземними державами та залученню додаткових ресурсів для реалізації проєктів відбудови, а також гуманітарних, економічних і соціальних ініціатив. Це підвищить ефективність участі регіону у міжнародних заходах і форумах, сприятиме активнішій присутності на виставках та конференціях, ефективнішому представленню потенціалу Київщини та збільшенню кількості міжнародних проєктів і ініціатив.

5.3. Промоція та зміцнення позитивного міжнародного іміджу Київщини сприятиме реалізації низки заходів, що підвищують впізнаваність регіону та демонструють його потенціал. Зокрема, це дозволить запускати двосторонні медійні проєкти з регіонами-партнерами Київської області, організовувати виготовлення та поширення через дипломатичні установи України за кордоном промоційних відеоматеріалів і сувенірної продукції, а також проводити тури для делегацій з іноземних держав та акредитованого в Україні дипломатичного корпусу. Крім того, передбачено проведення інших інформаційно презентаційних заходів, що демонструють високий економічний та

інвестиційний потенціал Київщини, одночасно інформуючи міжнародну спільноту про руйнування критичної та соціальної інфраструктури, спричинені збройною агресією російської федерації.

6. Очікуваними результатами виконання Програми є:

- активізація транскордонної та міжрегіональної співпраці, розширення міжнародних контактів та партнерських мереж, посилення участі Київської області у вирішенні питань міжнародного співробітництва та розвиток зв'язків з іншими регіонами світу;
- збільшення обсягів залученої гуманітарної та міжнародної технічної допомоги;
- налагодження економічних зв'язків із ширшим колом партнерів, що сприятиме прискоренню процесу інтеграції України у світове співтовариство та підвищенню конкурентоспроможності підприємств Київщини;
- підвищення ефективності участі регіону у міжнародних форумах, виставках, конференціях, організація двосторонніх медійних проєктів з регіонами-партнерами та ефективніше представлення потенціалу Київської області на міжнародній арені;
- забезпечення повного циклу протокольних заходів під час офіційних візитів іноземних делегацій, включно з організацією трансферів, проживання, логістики та створенням умов для комфортного й результативного проведення офіційних зустрічей і переговорів, а також забезпечення перекладу;
- активізація об'єктивного інформування суспільства про досягнення у процесі європейської та євроатлантичної інтеграції України, забезпечення суспільної підтримки європейських прагнень регіону;
- створення та зміцнення позитивного міжнародного іміджу Київської області, організація промоційних та презентаційних заходів, виготовлення та поширення промоційних матеріалів і сувенірної продукції, проведення турів для іноземних делегацій та акредитованого дипломатичного корпусу;

- налагодження співпраці з дипломатичними та консульськими представництвами, у тому числі шляхом проведення робочих зустрічей на рівні керівництва Київської обласної державної адміністрації та Київської обласної ради (за згодою та у разі своєчасного погодження), а також відповідними підрозділами; органами влади, офіційними установами іноземних держав та міжнародними організаціями;

- виконання зобов'язань у рамках діючих та планованих угод або виконавчих протоколів з регіонами-партнерами іноземних держав, включно з організацією двосторонніх візитів та проведенням спільних міжнародних заходів.

7. Координація та контроль за ходом виконання Програми .

Програма затверджується рішенням Київської обласної ради. Координація діяльності з виконання Програми здійснюється управлінням міжнародного співробітництва Київської обласної державної адміністрації. Управління міжнародного співробітництва Київської обласної державної адміністрації щокварталу до 25 числа місяця, наступного за звітним періодом, інформує про хід виконання Програми Київську обласну раду.

ВИСНОВКИ

1. Розгляд наукових підходів до визначення сутності ЗЕД дав змогу розкрити зміст цього поняття. В основу концептуальних заповнення активізації ЗЕД в умовах євро регіонального співробітництва покладено цілеспрямований процес налагодження зовнішньоекономічних зв'язків і створення сприятливих умов для розширення організаційно-економічних форм міжнародної співпраці, результатом чого є отримання соціального ефекту та досягнення економічного зростання.

2. На основі дослідження зарубіжного досвіду євро регіонального співробітництва обґрунтовано потребу вдосконалення механізму активізації ЗЕД, і запровадження різноманітних форм євро регіональних ініціатив.

3. Розкрито особливості ЗЕД в Київському регіоні. В області ведеться постійна робота щодо налагодження міжнародної співпраці. У 2023 році та І кварталі 2024 року Київщину відвідала 170 іноземних делегацій, до складу яких увійшли вищі посадові особи іноземних держав партнерів, представники різних урядових та неурядових організацій, бізнесу, волонтерських організацій і благодійних фондів, які прагнуть допомогти регіону. На даний час кількість організацій, які надають гуманітарну допомогу, перевищує 70.

4. У 2024-2025 році Київська область посилила свою міжнародну співпрацю, укладаючи нові партнерства та поглиблюючи діючі. Особливу увагу приділили співробітництву задля розвитку сфери охорони здоров'я, модернізації освітніх систем та поліпшення економічної стійкості через обмін досвідом та впровадження міжнародних ініціатив. Зокрема, успішно розвивається співпраця зі штатами Вашингтон та Юта (США), з регіонами Тоскана (Італія), Іль-де-Франс (Франція), Середньочеським краєм (Чехія).

В той же час лише 33 громади області (або менше половини) мають побратимів за кордоном, з яких найбільше - у Польщі (30 партнерів), Німеччині (20), Литві (10). Найактивнішими у міжнародних зв'язках є громади пристоличного регіону.

5. Формами активізації ЗЕД є програми та проєкти регіонального розвитку, що спрямовані на стимулювання участі регіонів України в цій сфері. Вони мають носити інноваційний характер, мати достатнє інвестиційне забезпечення та загальне спрямування на заохочення розвитку єврорегіонального співробітництва.

Ключовим моментом, на нашу думку, повинно стати створення Програми розвитку ЗЕД регіону.

Програмний підхід в Україні довів свою ефективність, яка повністю залежить від механізму реалізації програми, контролю за процесом реалізації і своєчасного регулюючого впливу.

6. За допомогою механізму створення різних форм господарської взаємодії в єврорегіональному просторі – технопарків і технополісів, бізнесінкубаторів, територій пріоритетного розвитку, безмитних зон відбувається стимулювання розвитку зовнішньоекономічних зв'язків та забезпечення соціально-економічного відродження країни в цілому. При цьому складовими регіональних програм розвитку зовнішньоекономічних зв'язків у контексті реалізації преференційного режиму їхньої активізації повинні стати конкретні проєкти (підпрограми): нарощування експортного потенціалу регіонів, створення імпортозаміщуючих виробництв, розвитку науково-технічного співробітництва, залучення вітчизняних та іноземних інвестицій.

7. Минулий 2025 рік став для Київської області часом конкретних результатів у міжнародному партнерстві.

Одним із наймасштабніших здобутків стала реалізація транспортної угоди з французьким регіоном Іль-де-Франс. У межах цих домовленостей область отримає 260 сучасних автобусів для покращення сполучення між громадами. Перша партія з 30 одиниць техніки прибула на Київщину вже у новорічну ніч, а решту поставок очікують найближчим часом.

Окрім оновлення автопарку, міжнародна допомога була спрямована на посилення енергетичної безпеки та критичної інфраструктури. Зокрема, у межах французької грантової угоди в області вже встановили

48 із 68 запланованих мобільних сонячних генераторів для шкіл, лікарень та водоканалів. Водночас завдяки співпраці з Чехією пункти незламності отримали зарядні станції та ресурси на суму 220 тисяч євро. Також область залучила техніку для рятувальників від партнерів із Великої Британії та Австрії.

Важливим напрямом стала модернізація медичної та соціальної сфери. В Ірпені за підтримки Азербайджану відновили консультативно-діагностичний центр, а на базі обласної лікарні відкрили сучасну ортезно-протезну лабораторію.

Окрему увагу приділили забезпеченню житлом понад 2 тисяч переселенців у «Містечку Хансена» та будівництву нових укриттів у закладах освіти разом із бельгійською агенцією Enabel. Також за підтримки Ізраїлю в медзакладах встановили системи очищення води, що забезпечують потреби сотень людей щодня.

Київщина також впровадила інноваційні проєкти у сфері дорожнього будівництва та екології. Спільно з Республікою Корея було розроблено транспортний майстер-план області та вперше в Україні протестовано технологію використання сталеплавильного шлаку для дорожнього покриття на ділянці Залісся - Заворичі. Крім того, японське агентство ЛІСА допомогло налагодити процес екологічної переробки будівельних відходів у найбільш постраждалих громадах, таких як Бородянка та Макарів.

Загалом протягом року команда ОДА підписала чотири нові міжрегіональні угоди з партнерами з Австрії, Великої Британії, Франції та Чехії.

Міжнародна співпраця сьогодні вимірюється не протоколами, а реальною допомогою: автобусами, генераторами та відновленими школами.

У 2026 році область планує масштабувати ці проєкти, зокрема через програму «Калина», яка навчатиме місцеві громади ефективно працювати з європейськими інструментами фінансової підтримки.

Список використаних джерел

1. Український словник, тлумачний словник, Українська мова, Dictionary Collection folkscanomy_miscellaneous; folkscanomy Language
2. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад. : Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко та ін. – К. : НАДУ, 2010. – 820 с.
3. Київська область . URL<https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A>
4. Ліба Н.С., Ющик Л.В. Поліваріантність поняття “region”. http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/14_2_2017ua/4.pdf.
5. Мірзоєва Т.В., Томашевська О.А. До визначення сутності поняття “region” http://www.investplan.com.ua/pdf/23_2011/15.pdf
6. Тульчинська С.О. Підходи до визначення поняття “region” в сучасних умовах. <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1201>
7. Єврорегіони на території України: сучасний стан та перспективи розвитку evroregioni_na_teritorii_ukraini_sychasniy_stan_ta_perspektivi_rozvitky.html
8. Долотіна К. В. Єврорегіони на території України: стан та проблеми розвитку. // Вісник Східноукраїнського Національного Університету ім.Володимира Даля. – 2013. – Випуск №4(193) Ч.2. с. 194-198.
9. Мікула Н. Єврорегіони: досвід та перспективи. /Львів: ІРД НАН України, 2003. – 222с.
10. Колодяжна В. Єврорегіон «Буг»: законодавчі й організаційно-правові аспекти Підприємництво, господарство і право. – 2008. – №10. – с.103-106.
11. Закон України «Про транскордонне співробітництво» [Офіційний вісник України. – 2004. – №29. – с.39-43.

12. Притула Х. М. Калат Я. Я. Розвиток єврорегіонального співробітництва України та ЄС: сучасний стан та перспективи ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України», м. Львів.
[https://ird.gov.ua/sep/sep20156\(116\)/sep20156\(116\)_027_PrytulaKM,KalatYY.pdf](https://ird.gov.ua/sep/sep20156(116)/sep20156(116)_027_PrytulaKM,KalatYY.pdf)
13. Козік М. О. Зовнішньоекономічна діяльність регіонів України як чинник активізації просторового розвитку економіки країни. Вісн. Чернігівського державн. технолог. університету. 2014. № 1 (72). С. 138–143.
14. Сілічева Н. Є. Напрями активізації транскордонної співпраці у регіональному розвитку. Наук. вісник Ужгородського нац. універ. Сер. Економіка. 2017. Вип. 1(2). С. 160–165.
15. Нова регіональна політика для нової України. Серія: Економічний прагматизм. Київ, 2017, 39 с.
16. Shared Vision. Common 348. Shared Vision. Common Action: A Stronger Europe. A Global Strategy for the European Union's Foreign And Security Policy. European Union External Action. URL: http://www.eeas.europa.eu/archives/docs/top_stories/pdf/eugs_review_web.pdf
17. Куйбіда В. С., Федулова Л. І. Нова регіональна політика ЄС: уроки для України: аналітична записка. Київ: НАДУ, 2019. 24 с.
18. Роїк Н. Інституційна транскордонна співпраця в контексті розширення ЄС: проблеми та перспективи Карпатського євро регіону. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Gileya/2011_43/Gileya43/P29_doc.pdf
19. Гоблик В. В. Механізм становлення зовнішньоекономічних зв'язків в транскордонних регіонах в умовах європейської інтеграції України. Міжнародний науковий вісник. Вип. 3 (16). Ужгород, 2017. 135–157.
20. Калашник М. В. Механізм активізації зовнішньоекономічної діяльності регіонів України. Вісн. Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. Серія: Економіка, 2014, Т. 19, Вип. 2/1. С. 108–112.
21. Гоблик В. В. Механізм становлення зовнішньоекономічних зв'язків в транскордонних регіонах в умовах європейської інтеграції України. Міжнародний науковий вісник. Вип. 3 (16). Ужгород, 2017. 135–157.

22. Лех Г. А., Ангелко І. В. Трудова міграція закордон як спосіб додаткового отримання доходів. Науковий вісник НЛТУ України. 2008. Вип. 18. С. 127–133. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/chem_biol/nvnlts/18_4/127_Lech_18_4.pdf.

23. Гоблик В. В. Механізм становлення зовнішньоекономічних зв'язків в транскордонних регіонах в умовах європейської інтеграції України. Міжнародний науковий вісник. Вип. 3 (16). Ужгород, 2017. 135–157.

24. Макаренко П., Мірошник Л. Концептуальні основи оцінки ефективності економічної політики держави. Науково-виробничий журнал «Бізнес-навігатор». Сер. Економіка і підприємництво. 2003. №3. С. 53–66.

25. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: навчальний посібник / за ред. М. І. Дідківського. Київ: Знання, 2006. 462 с.

26. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16.04.1991 в редакції від 11.08.2013. Відомості Верховної Ради Української РСР. 2013. № 959-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text>

27. Галляк Ю. Б. Міжнародна міжгалузева взаємодія в авіаційній галузі. К.: ТОВ ПанТот, 2010. 268 с.

28. Кожевнікова Л. К. Особливості функцій та методів управління зовнішньоекономічною діяльністю. Економіка та держава. 2014. № 8. С. 85–88.

29. Калашник М. В. Механізм активізації зовнішньоекономічної діяльності регіонів України. Вісн. Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. Серія: Економіка, 2014, Т. 19, Вип. 2/1. С. 108–112.

30. Долішній М. І. Регіональна соціально-економічна політика (основні засади формування і розвитку). Регіональна економіка. 1997. № 2. С. 20–21.

31. Білоусов О. М. Митно-тарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності України. Вісник аграрної науки Причорномор'я. 2012. Вип. 2. С. 37–46.

32. Мунько А. Регіональні фонди розвитку як складова системи управління місцевими фінансами в умовах децентралізації влади. Державне управління та місцеве самоврядування. 2016. Вип. 1. С. 150–156.

33. Гречишкіна О. О., Ковалев А. С. Податкові інструменти регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні. Вісн. Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. 2014. № 8. С. 26–29.

34. Чучка І. М., Жуков С. Вдосконалення механізму транскордонного співробітництва на маркетингових засадах: збір. наук. праць за підсумками конференції (Польща, м. Жешів, 12–14 травня 2008 р.). 2008. С. 108–115.

35. Кобиляцький О. Актуальність використання інструментів маркетингу території. Електронний журнал «Ефективна економіка». 2011. № 12.

36. Паспорт Київської області.

<https://koda.gov.ua/kiivshhina/pro-oblast/pasport-kyuivskoyi-oblasti/>

37. Промисловість. Стратегія розвитку Київської області на 2021-2027 роки (нова редакція) <https://koda.gov.ua/wp-content/uploads/2025/03/strategiya-ko-2021-2027-nova-redakczyia-1.pdf>

38. Сільське господарство. Стратегія розвитку Київської області на 2021-2027 роки (нова редакція)

<https://koda.gov.ua/wp-content/uploads/2025/03/strategiya-ko->

39. Тваринництво. Стратегія розвитку Київської області на 2021-2027 роки (нова редакція) <https://koda.gov.ua/wp-content/uploads/2025/03/strategiya-ko-2021-2027-nova-redakczyia-1.pdf>

40. Транспортна мережа. Стратегія розвитку Київської області на 2021-2027 роки (нова редакція) <https://koda.gov.ua/wp-content/uploads/2025/03/strategiya-ko-2021-2027-nova-redakczyia-1.pdf>

41. Динаміка обсягів експорту та імпорту товарів за 2020-2023 роки. Стратегія розвитку Київської області на 2021-2027 роки (нова редакція) <https://koda.gov.ua/wp-content/uploads/2025/>

42. Динаміка найвагоміших товарних груп експорту області у 2020-2023 роках, % до загального обсягу експорту. Стратегія розвитку Київської області на 2021-2027 роки (нова редакція) <https://koda.gov.ua/wp-content/uploads/2025/>

43. Динаміка найвагоміших товарних груп імпорту області у 2020-2023 роках, <https://koda.gov.ua/wp-content/uploads/2025/>

44. Міжмуніципальні партнерства громад Київської області.

<https://decentralization.ua/twincities>

45. Міжнародне співробітництво Київщини у 2024 році: нові партнерства та успішні ініціативи <https://koda.gov.ua/mizhnarodne-spivrobitnycztvo-kyyivshhyny-u-2024-roczni-novi-partnerstva-ta-uspishni-inicziatyvy>

46. Південнокорейська столиця допомагатиме Київщині у розвитку транспорту: у Сеулі підписаний меморандум.

48. Руслан Кравченко презентував План перемоги Президента Володимира Зеленського італійським колегам <https://koda.gov.ua/ruslan-kravchenko-prezentuvav-plan-peremogy-prezydenta-volodymyra-zelenskogo-italiyskym-kolegam/>

49. Руслан Кравченко презентував План перемоги Президента Володимира Зеленського італійським колегам <https://koda.gov.ua/ruslan-kravchenko-prezentuvav-plan-peremogy-prezydenta-volodymyra-zelenskogo-italiyskym-kolegam/>

50. Микола Калашник: Зміцнюємо міжнародне співробітництво за для підвищення спроможності громад Київщини/
<https://koda.gov.ua/mykola-kalashnyk-zmicznyuyemo-mizhnarodne-spivrobitnycztvo-zadlya-pidvyshhennya-spromozhnosti-gromad-kyyivshhyny/>

51. Микола Калашник: Київська ОВА та компанія HD Hyundai XITESOLUTION підписали Меморандум про співпрацю.
<https://koda.gov.ua/mykola-kalashnyk-kyyivska-ova-ta-kompaniya-hd-hyundai-xitesolution-pidpysaly-memorandum-pro-spivpracyu/> .

52. Микола Калашник: Зміцнюємо міжнародне співробітництво за для підвищення спроможності громад Київщини
<https://koda.gov.ua/mykola-kalashnyk-zmicznyuyemo-mizhnarodne-spivrobitnycztvo-zadlya-pidvyshhennya-spromozhnosti-gromad-kyyivshhyny/>

53. Микола Калашник: На III Міжнародному саміті міст і регіонів підписано 5 документів для розвитку співпраці громад Київщини з

європейськими партнерами <https://koda.gov.ua/mykola-kalashnyk-na-iii-mizhnarodnomu-samiti-mist-i-regioniv-pidpysano-5-dokumentiv-dlya-rozvytku-spivpraczy-gromad-kyu>

54. Микола Калашник: Зміцнюємо міжнародне співробітництво за для підвищення спроможності громад Київщини <https://koda.gov.ua/mykola-kalashnyk-zmicznyuyemo-mizhnarodne-spivrobitnychtvo-zadlya-pidvyshhennya-spromozhnosti-gromad-kyuivshhyny/>

55. Руслан Кравченко: Київщина спільно з південнокорейськими інвесторами почала розробку Транспортної моделі регіону

<https://koda.gov.ua/ruslan-kravchenko-kyuivshhyna-spilno-z-pivdennokorejskymy-investoramy-pochala-rozrobku-transportnoyi-modeli-regionu/>

56. Програм розвитку міжнародного співробітництва Київської області на 2026-2027 роки” URL: <https://kor.gov.ua/rishennia/pro-zatverdzhennya-programy-rozvytku-mizhnarodnogo-spivrobitnychtva-kyuivskoyi-oblasti-na-2026-2027-roky/>